

Udruga hrvatskih branitelja oboljelih od PTSP-a Splitsko-dalmatinske županije
Fra Silvestra Kutleše 10 ,21260 Imotski , e-pošta: uhboptspdz@gmail.com
IBAN :HR16 24070001100646252 , MB:2469294 ,OIB:13181549523, mob:099/7966211

JAČANJE KAPACITETA HRVATSKIH BRANITELJA OBOLJELIH OD PTSP-a

Centar za edukaciju, savjetovanje
i humanitarno djelovanje

UP.04.2.1.11.0378

POTREBE I POTENCIJALI ZAJEDNICA U RURALNIM PODRUČJIMA U VREMENU KRIZE

ANALIZA NA TEMELJU OPĆINA CISTA PROVO I RUNOVIĆI U SPLITSKO – DALMATINSKOJ ŽUPANIJI

Listopad, 2022.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

**Nacionalna
zaklada za
razvoj
civilnoga
društva**

Sadržaj dokumenta isključiva je odgovornost Udruge hrvatskih branitelja oboljelih od PTSP-a Splitsko-dalmatinske županije

SADRŽAJ

Sadržaj.....	2
1. Uvod.....	3
2. Korištena metoda.....	4
3. Rezultati – analiza ankete – Cista Provo	5
4. Rezultati – analiza ankete – Runovići.....	26
5. Desk istraživanje – analiza za općine Cista Provo i Runovići.....	44
6. Procjene potencijalnih uzroka krize na području općina Cista Provo i Runovići.....	45
7. Preporuke i mjere zaštite.....	49
8. Potrebe i potencijali zajednica u ruralnim područjima u vremenu krize	52
9. Zajednica kao pokretač razvoja	53

1. Uvod

Na temelju mapiranja potreba lokalne zajednice i terenskog istraživanja obavljenog za općine Cista Provo i Runovići izrađuje se ovaj dokument sa analizom ankete, sažetkom desk istraživanja i zaključcima i preporukama koji se odnose na preporuke kako zadovoljiti potrebe lokalnih zajednica u ruralnim područjima u vremenu krize, odnosno kako što učinkovitije odgovoriti na potrebe lokalne zajednice u kriznim situacijama.

Mapiranjem potreba zajednice želi se potaknuti suradnja u vremenu krize između institucija, građana i lokalne uprave s ciljem ostvarivanja dijaloga, razmjene saznanja i ideja te unaprjeđenja procesa suradnje, poslovanja i razvoja. Ovim pitanjima potiče se građane da na lokalnu sredinu gledaju kao svoj dom, te da pri tom ojačaju svoj pozitivan stav spram javnog, ali i privatnog prostora.

Ovime se želi promicati lokalna ruralna sredina kao poželjna za život, učenje, rad, posjet i posao, te bi se istakle određene preporuke za život zajednice u vremenu krize (npr. vezano za bolest COVID-19 ili neke prirodne nepogode). Vrijednosti koje se nastoje postići ogledaju se u postizanju socijalnog razvoja kroz participaciju u odlučivanju, koheziju, inovaciju i profesionalan pristup.

2. Korištena metoda

Korištena je anketa kojoj je cilj bio stvoriti sliku o mišljenju, interesu i potrebama građana, odnosno prepoznati područja najvećeg interesa građana, kao i važna područja za koja građani smatraju da su nedovoljno zastupljena. Također je jedno od pitanja se odnosilo na potrebe u vremenu krize.

S tim ciljem anketirano je 20 građana i 7 predstavnika udruga odnosno organizacija civilnog društva (OCD), stanovnika područja općine Cista Provo, te 13 građana i 10 predstavnika udruga odnosno organizacija civilnog društva (OCD), stanovnika područja općine Runovići.

U svrhu izrade ankete provedeno je desk-istraživanje za obje općine relevantnih strateških, operativnih i akcijskih dokumenata i izvještaja, različitih dokumenata proizvedenih kroz zagovaranje i prakse sudioničkoga upravljanja, kao i druge relevantne literature i dostupnih statističkih podataka te je proučena i analizirana brojna znanstvena, stručna i ostala relevantna literatura.

Pored povijesnog pregleda razvoja sudioničkoga upravljanja u promatranom području, anketa donosi i analizu modela sudioničkoga upravljanja koja prikazuje specifičnosti upravljanja i prirodu javno-civilnih partnerstava uspostavljenih u navedenim lokalnim sredinama.

Cista Provo

Nogometno igralište NK Mračaj Runovići

3. Rezultati ankete – Cista Provo

ANALIZA ANKETE S PREDSTAVNICIMA ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA CISTA PROVO

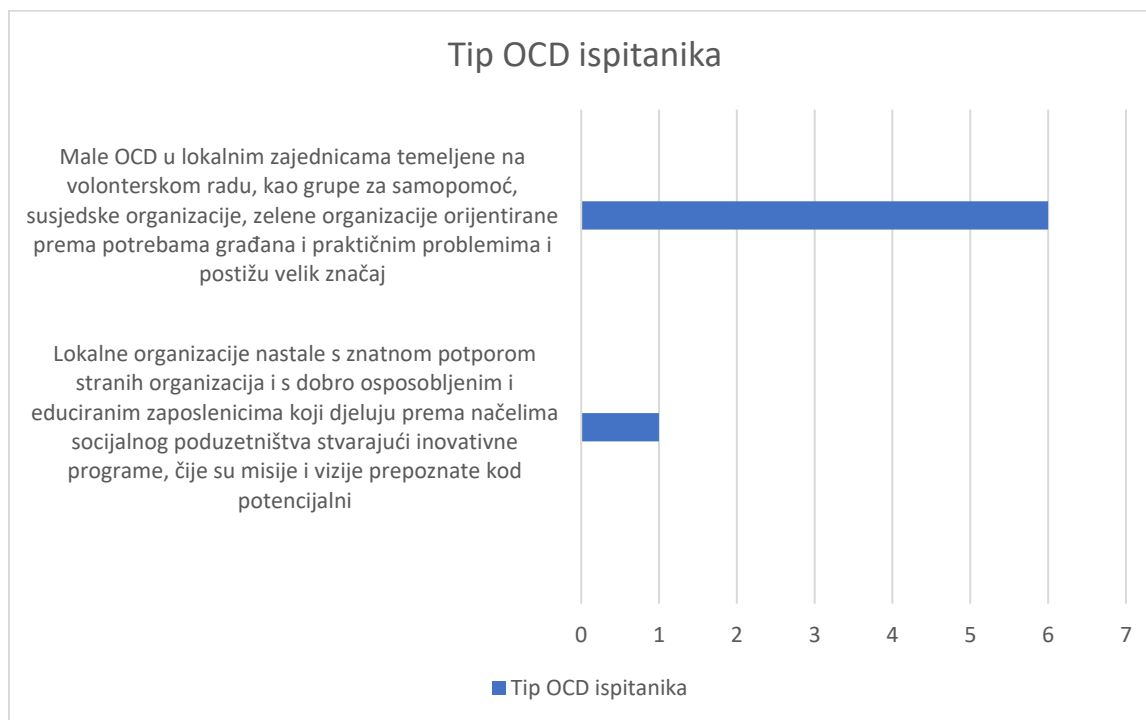
Provedena je anketa sa 7 predstavnika OCD na području općine Cista Provo. Sudjelovale su sljedeće organizacije: Provsko lito 2019, Ganga fest Biorine, LU Golub, HPD Imotski, KUŠU Studa, KUŠU Svib, PU Ulišće.

1. Tip OCD:

- a) Dobro organizirane socijalne OCD čija je jaka infrastruktura utemeljena u razdoblju socijalizma. Mogu biti stabilno javno financirane, no njihovo obilježje su i manjak novih inicijativa ili inicijativa zaposlenika.
- b) Profesionalne organizacije s raznim aktivnostima – postaju važne u području obrazovanja, bave se inicijativama za samoorganiziranje i prepoznate su od drugih dionika kao partneri. Važan su dionik u mobiliziranju potpore za nove inicijative, npr oko javnih politika, zakonodavstva i sl.
- c) Lokalne organizacije nastale s znatnom potporom stranih organizacija i s dobro osposobljenim i educiranim zaposlenicima koji djeluju prema načelima socijalnog poduzetništva stvarajući inovativne programe, čije su misije i vizije prepoznate kod potencijalnih partnera.
- d) Mali broj bolje razvijenih organizacija (grupe za ljudska prava, ženske organizacije, organizacije koje se bave demokratizacijom, organizacije povezane

s međunarodnim mrežama, financirane su većinom sredstvima izvan Hrvatske, nemaju širu potporu lokalnih dionika i često privlače medijsku pozornost.

- e) Manji broj socijalnih i ekoloških organizacija, često organiziranih na načelu samopomoći koje promoviraju inovativne pristupe, mobiliziraju članstvo i lokalne resurse te privlače uvažene osobe iz javnog života.
- f) Male OCD u lokalnim zajednicama temeljene na volonterskom radu, kao grupe za samopomoć, susjedske organizacije, zelene organizacije orijentirane prema potrebama građana i praktičnim problemima i postižu velik značaj.

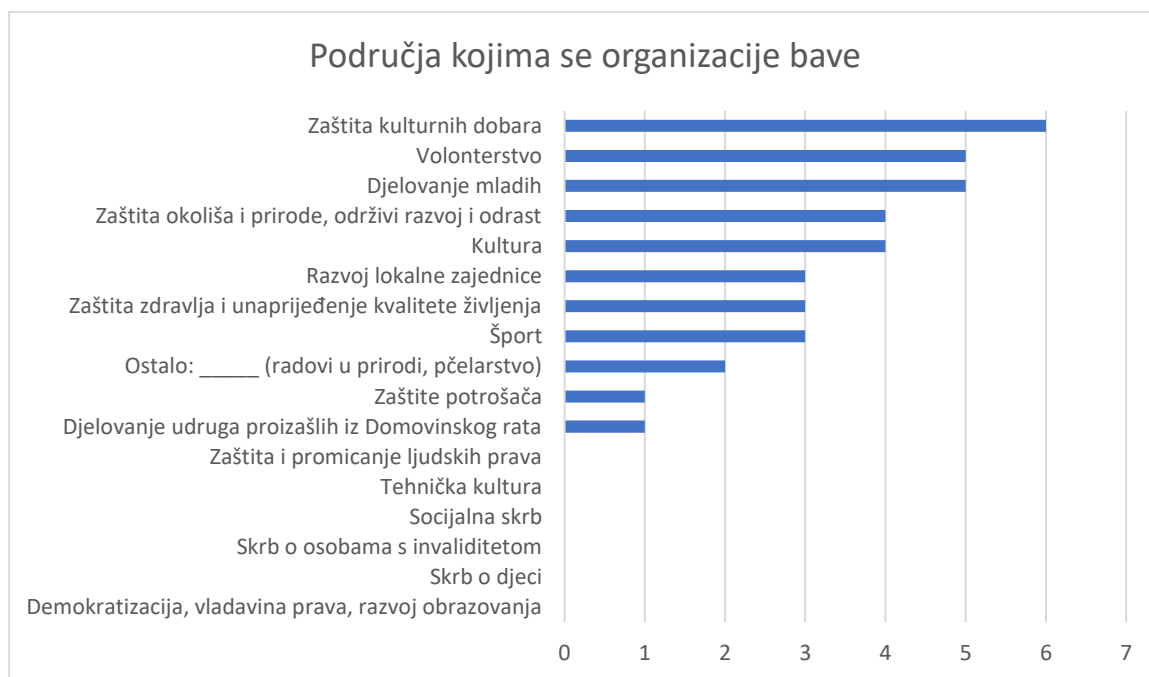

Ispitanici su u 6 o 7 slučajeva izabrali odgovor „f) male OCD u lokalnim zajednicama...“, a jedan je ispitanik izabrao odgovor „c) Lokalne zajednice nastale s znatnom potporom stranih organizacija...“.

2. Označite područja kojima se vaša organizacija bavi:

- a) Demokratizacija, vladavina prava, razvoj obrazovanja
- b) Djelovanje mladih
- c) Djelovanje udruga proizašlih iz Domovinskog rata
- d) Kultura
- e) Skrb o djeci
- f) Skrb o osobama s invaliditetom
- g) Socijalna skrb
- h) Šport
- i) Tehnička kultura
- j) Zaštita i promicanje ljudskih prava
- k) Zaštita kulturnih dobara
- l) Zaštita okoliša i prirode, održivi razvoj i odrast
- m) Zaštita zdravlja i unaprijeđenje kvalitete življenja
- n) Zaštite potrošača
- o) Volonterstvo
- p) Razvoj lokalne zajednice

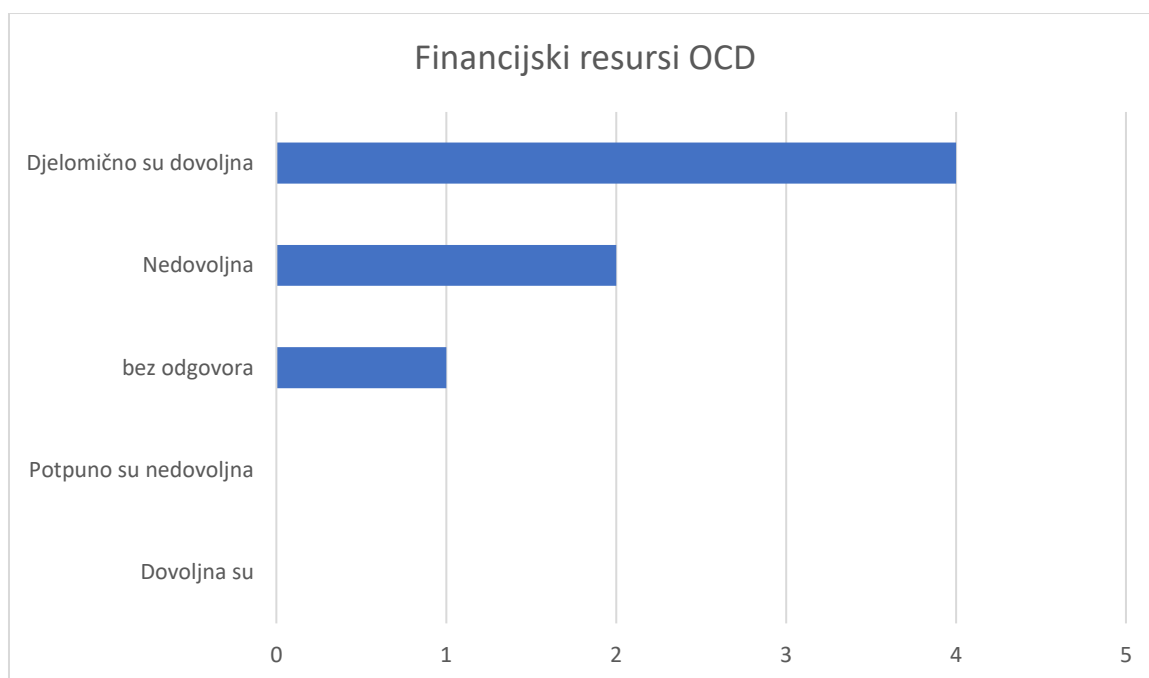
q) Ostalo: _____ (radovi u prirodi, pčelarstvo)

6 od 7 udruga bavi se „zaštitom kulturnih dobara“, 5 ih djeluje uz pomoć volontera, te se bavi „djelovanjem mladih“, po 4 udruge bave se „zaštitom okoliša i prirode“ te „kulturom“, 3 udruge rade na razvoju lokalne zajednice, 3 na zaštiti zdravlja i kvalitete življenja, 3 sport. Dva su ispitanika izabrala otvoreni odgovor ostalo gdje su upisali odgovore rad u prirodi i pčelarstvo. Po jednom su izabrani odgovori „djelovanje udruga proizašlih iz Domovinskog rata“ i „Zaštita potrošača“.

3. Financijski resursi OCD

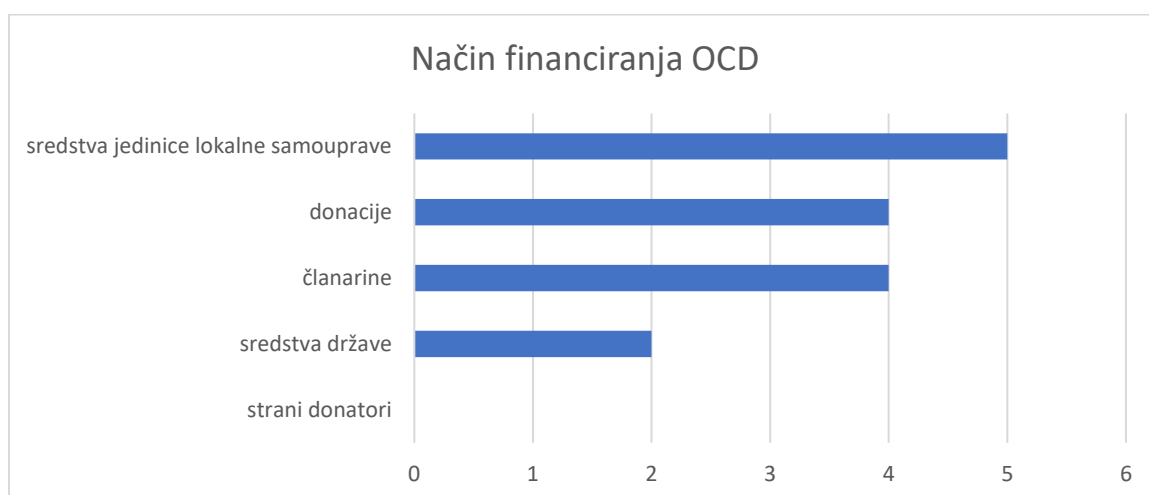
- a) Dovoljna su
- b) Djelomično su dovoljna
- c) Nedovoljna
- d) Potpuno su nedovoljna
- e) Bez odgovora

4 od 7 ispitanika financijske resurse OCD procjenjuje kao Djelomično dovoljne, a 2 ispitanika kao nedovoljne. 1 ispitanik nije označio odgovor, te je svrstan pod e) bez odgovora. Odgovore a i d, Potpuno nedovoljni i Dovoljni nitko nije birao.

4. Kako se financirate?

- a) Sredstvima države
- b) Sredstvima jedinice lokalne samouprave
- c) Članarine
- d) Strani donatori
- e) Donacije

Većina OCD (5 od 7) financira se sredstvima jedinice lokalne samouprave. 4 udruge financiraju se i iz članarina i donacija, a svega dvije imaju financijsku potporu države. Niti jedan OCD ne financira se sredstvima stranih donatora.

5. Ljudski resursi:

Broj zaposlenih

- a) Do 5
- b) 6 do 10
- c) 11+

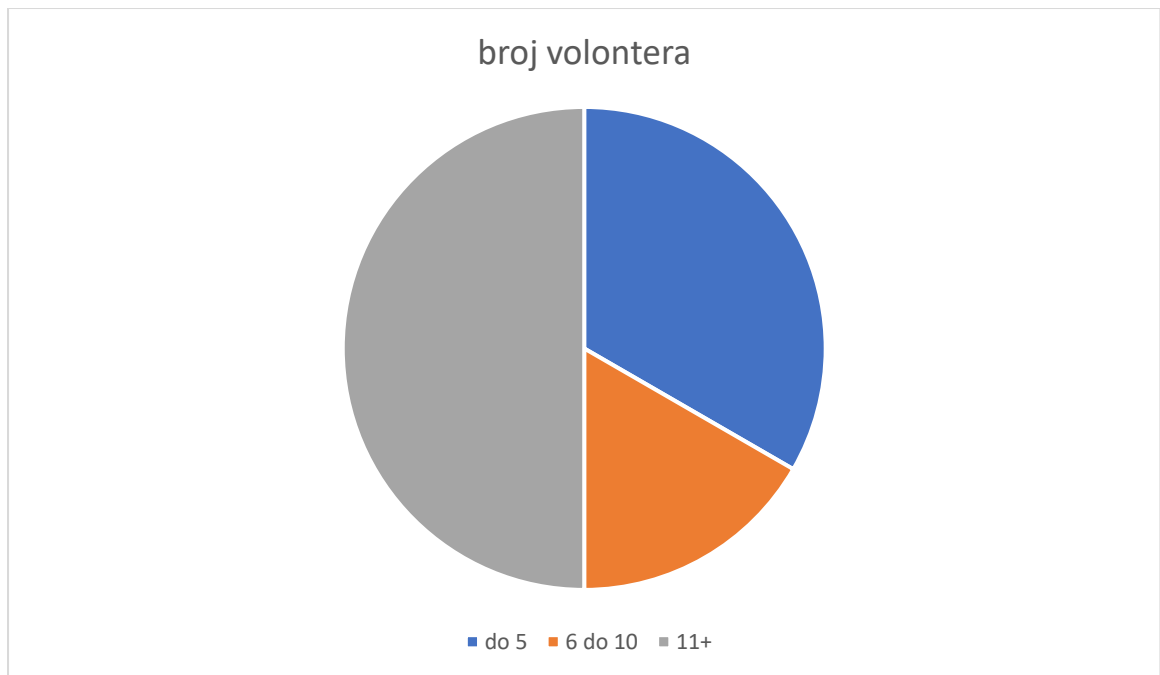
Zaposlenost na određeno ili neodređeno vrijeme?

- a) na neodređeno vrijeme
- b) na određeno vrijeme

Jedan ispitanik odgovorio je b) na određeno vrijeme.

Broj volontera

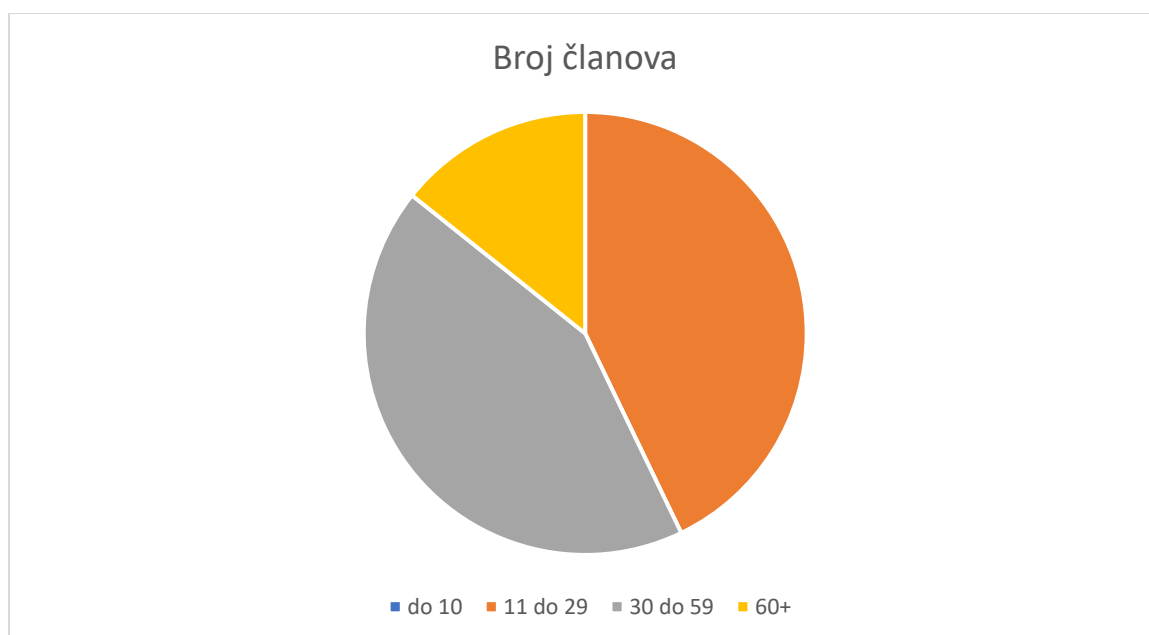
- a) do 5
- b) 6-10
- c) 11+

Ovo pitanje složeno je i ima slabu riješenost. Na prvi dio pitanja koji se odnosi na broj zaposlenih odgovorilo je svega 2 od 7 ispitanika. Jedan je ispitanik oznacio odgovor b) 6-10 a drugi c) 11+. Drugi dio pitanja koji se odnosi na rad na određeno ili neodređeno vrijeme samo Jedan ispitanik odgovorio je b) na određeno vrijeme. Na treći dio pitanja koji pita broj volontera ponuđeno je 6 odgovora, 2 puta a) do 5, jedan odgovor b) 6 do 10 i tri odgovora c) 11+.

6. Broj članova:

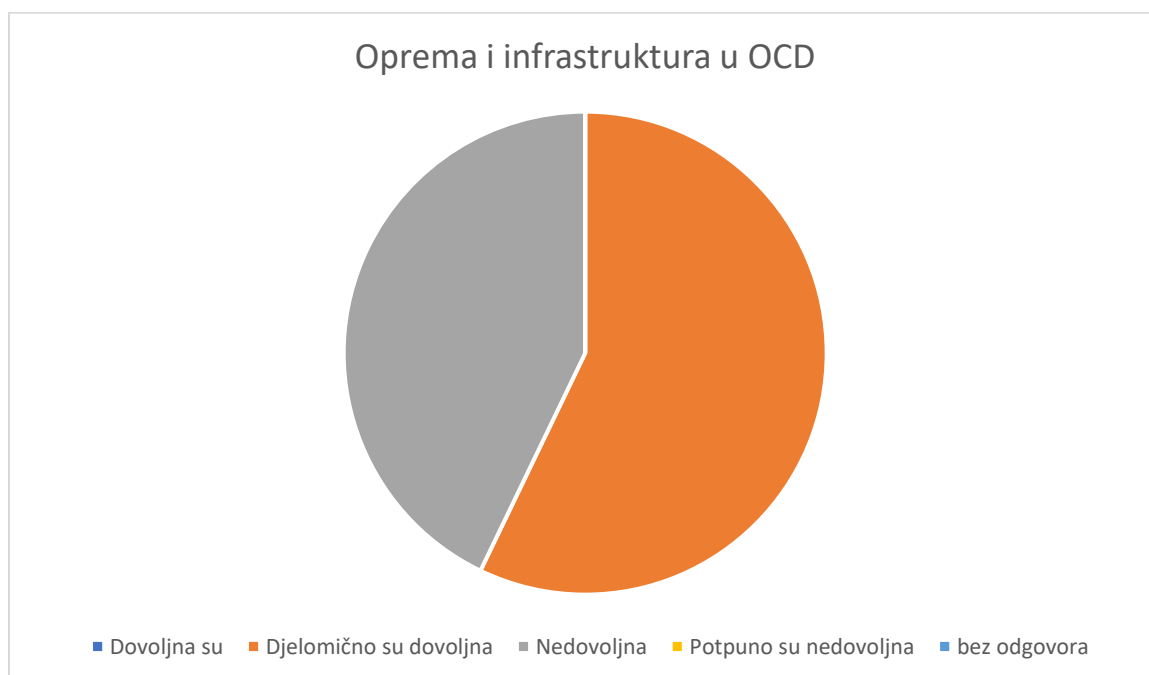
- a) Do 10
- b) 11-29
- c) 30-59
- d) 60+

Tri udruge imaju 11 do 29 članova, tri između 30 i 59, a jedna 60+ članova.

7. Oprema i infrastruktura u OCD

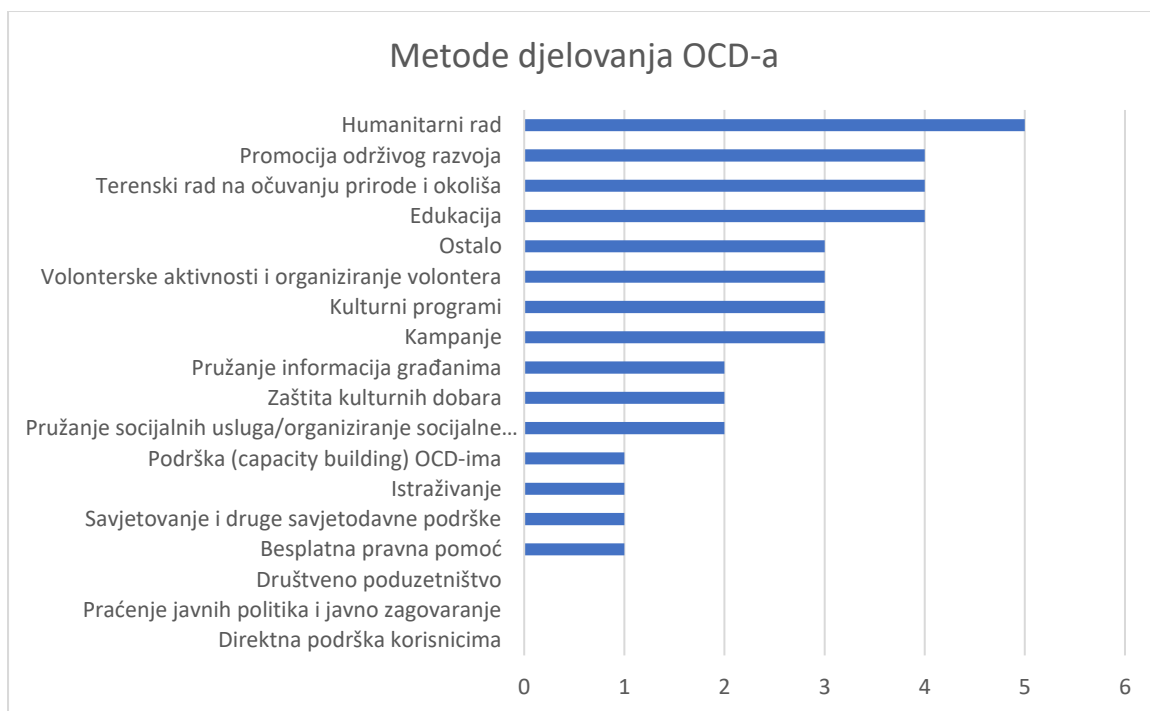
- a) Dovoljna su
- b) Djelomično su dovoljna
- c) Nedovoljna
- d) Potpuno su nedovoljna
- e) Bez odgovora

Većina ispitanika, 4 od njih 7 smatra da su sredstva djelomično dovoljna, dok ih troje sredstva smatra nedovoljnima.

8. Metode djelovanja vaše organizacije:

- a) Direktna podrška korisnicima
- b) Pružanje socijalnih usluga/organiziranje socijalne podrške
- c) Besplatna pravna pomoć
- d) Savjetovanje i druge savjetodavne podrške
- e) Praćenje javnih politika i javno zagovaranje
- f) Istraživanje
- g) Edukacija
- h) Kampanje
- i) Kulturni programi
- j) Zaštita kulturnih dobara
- k) Terenski rad na očuvanju prirode i okoliša
- l) Humanitarni rad
- m) Društveno poduzetništvo
- n) Promocija održivog razvoja
- o) Pružanje informacija građanima
- p) Podrška (capacity building) OCD-ima
- q) Volonterske aktivnosti i organiziranje volontera
- r) Ostalo: _____

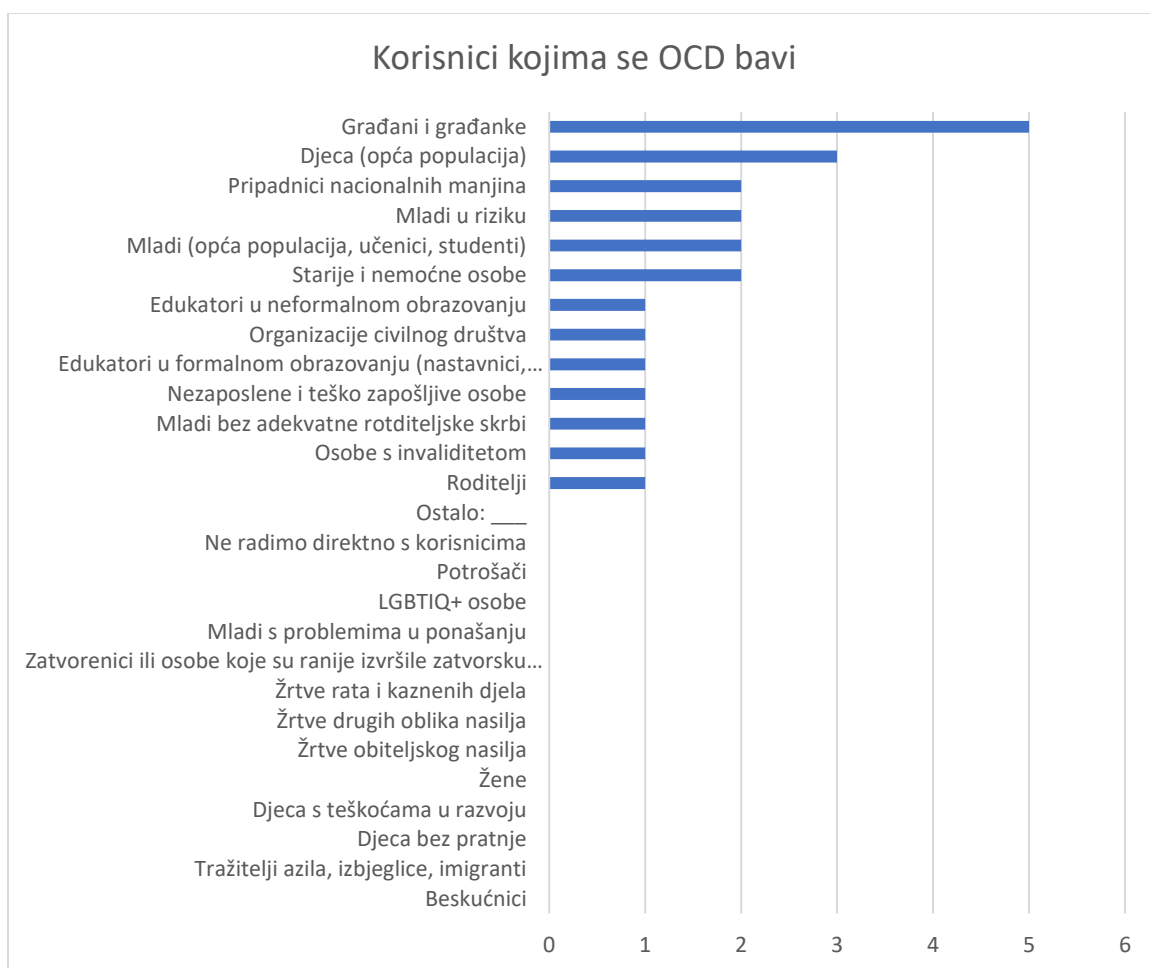

Većina OCD-a, 5 od 7 ističe humanitarni rad kao svoju metodu rada. Ističu se i odgovori „Promocija održivog razvoja“, „Terenski rad na očuvanju prirode i okoliša“ i „Edukacija“ sa po 4 izbora. Otvoreni odgovor „ostalo: _____“ izabralo je troje ispitanika, i napisali su „suradnja s GSS“, „speleologija“ i „sport“. Odgovori „Volonterske aktivnosti i organiziranje volontera“, „Kulturni programi“ i „Kampanje“ također su izabrani po 3 puta. Odgovori „pružanje informacija građanima“, „Zaštita kulturnih dobara“ i „pružanje socijalnih usluga/organiziranje socijalne podrške“ označeni su po dva puta. Odgovori „podrška OCD-ima“, „istraživanje“, „savjetovanje i druge savjetodavne podrške“ i

„besplatna pravna pomoć“ tek su po jednom izabrani, dok „Društveno poduzetništvo“, „praćenje javnih politika i javno zagovaranje“ i „direktna podrška korisnicima“ nije metoda niti jednog anketiranog OCD-a.

9. Ako se bavite direktnim radom s korisnicima, označite koji su to:

- a) Beskućnici
- b) Tražitelji azila, izbjeglice, imigranti
- c) Djeca (opća populacija)
- d) Djeca bez pratnje
- e) Djeca s teškoćama u razvoju
- f) Roditelji
- g) Žene
- h) Žrtve obiteljskog nasilja
- i) Žrtve drugih oblika nasilja
- j) Žrtve rata i kaznenih djela
- k) Zatvorenici ili osobe koje su ranije izvršile zatvorsku kaznu
- l) Starije i nemoćne osobe
- m) Osobe s invaliditetom
- n) Mladi (opća populacija, učenici, studenti)
- o) Mladi bez adekvatne roditeljske skrbi
- p) Mladi s problemima u ponašanju
- q) Mladi u riziku
- r) Nezaposlene i teško zapošljive osobe
- s) LGBTIQ+ osobe
- t) Pripadnici nacionalnih manjina
- u) Edukatori u formalnom obrazovanju (nastavnici, nastavno osoblje)
- v) Potrošači
- w) Građani i građanke
- x) Organizacije civilnog društva
- y) Edukatori u neformalnom obrazovanju
- z) Ne radimo direktno s korisnicima
- aa) Ostalo: _____

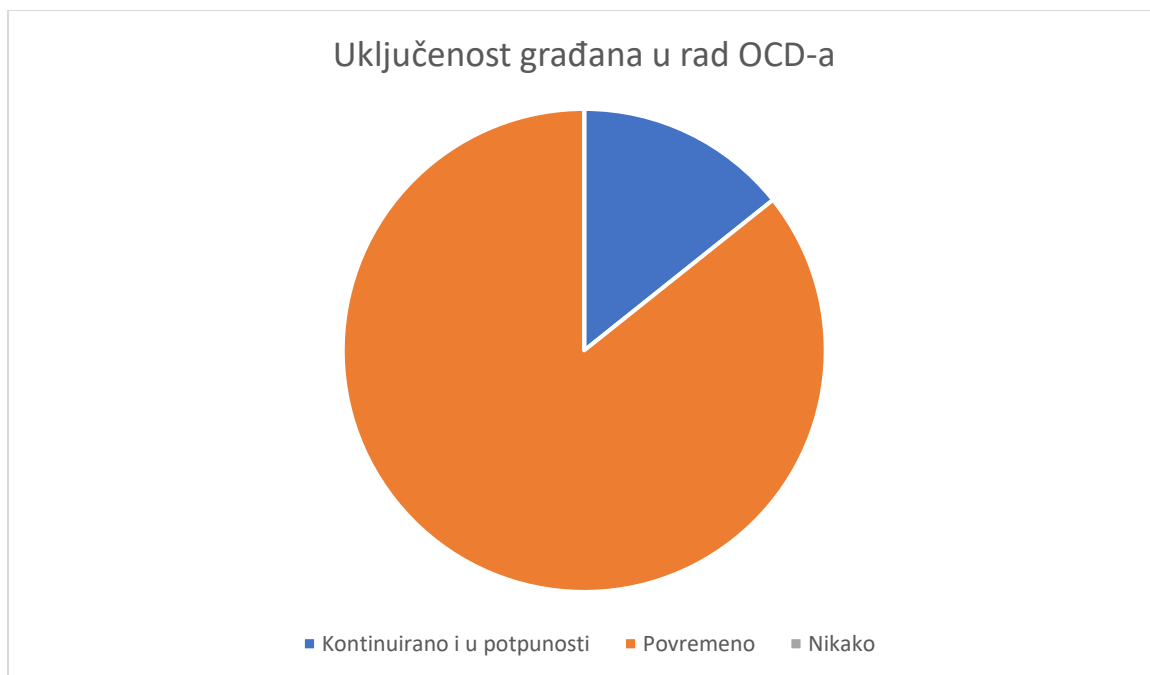

Najveći dio OCD-a bavi se Građanima i građankama, čak njih 5 od 7. 3 ispitanika označili su bavljenje djecom, a odgovori da se OCD bavi nacionalnim manjinama, mladima u riziku, općom populacijom mladih te starijim i nemoćnim osobama izabrani su svaki po dva puta. Odgovori koji su označeni samo jednom su „Edukatori u neformalnom obrazovanju“, „organizacije civilnog društva“ „Edukatori u formalnom obrazovanju“, „nezaposlene i teško zapošljive osobe“, „Mladi bez adekvatne roditeljske skrbi“, „osobe s invaliditetom“ i „Roditelji“. Preostale ponuđene odgovore nitko nije birao.

10. Uključenost građana u vaš rad?

- a) Kontinuirano i u potpunosti
- b) Povremeno
- c) Nikako

*kada i u kojim situacijama: _____

6 od 7 ispitanika odgovorilo je da su građani povremeno uključeni u rad OCD-a. Jedan je ispitanik zaokružio „Kontinuirano i u potpunosti“. Na otvoreni dio pitanja, kada i u kojim situacijama ponuđeni su odgovori: humanitarne humanitarne aktivnosti, razne akcije, predavanja u školama, pokazne vježbe, projekti, druženja, manifestacije.

11. Označite tri stavke koje su vam posebno važne a teško do njih dolazite:

- a) Javni izvori financiranja
- b) Donacije građana
- c) Donacije poduzeća
- d) Stručna znanja i vještine
- e) Volonterski rad
- f) Vrijeme na raspolaganju
- g) Nove ideje
- h) Tehnologija, prostor i oprema
- i) Mogućnost samofinanciranja
- j) Suradnici i saveznici iz civilnog društva
- k) Suradnici i saveznici iz javnih industrija
- l) Mediji
- m) Politička podrška i pristup donositeljima odluka
- n) Pristup poslovnom sektoru radi moguće suradnje i partnerstva
- o) Javna podrška lokalne zajednice/građana
- p) Ostalo: _____

Većina ispitanika izjasnilo se da je važna i njima teško dostupna stavka tehnologija, prostor i oprema, čak njih 6 od 7. Četvero je odabralo odgovora da su to javni izvori financiranja, a odgovore „vrijeme na raspolaganju“ i „donacije poduzeća“ odabrale su po dvije osobe. Po jednom su odabrani odgovori „politička podrška i pristup donositeljima odluka“, „Mediji“, „Mogućnost samofinanciranja“, „stručna znanja i vještine“ te „Donacije građana“. Preostali odgovori nisu izabrani niti jednom.

Opisna pitanja

1. Vanjska okolina u kojoj društvo egzistira i funkcionira (zakonodavni, politički, kulturni i ekonomski kontekst, odnosi između civilnog društva i države te privatnog sektora) – vaš komentar:

„Država nedovoljno podupire i pomaže“, napisala su dva ispitanika. Druga dva ističu da je uzrok problema što se radi o ruralnom području s problemom odljeva stanovništva. Jedan odgovor navodi problem neuređenosti i neravnopravnost.

2. Utjecaj aktivnosti koje poduzimaju čimbenici civilnog društva (utjecaj na javne politike, osnaživanje ljudi, podmirenje socijalnih potreba) – komentar:

„Utjecaj nije dovoljan“, tvrdi troje ispitanika. Ističe se problem neusklađenosti OCD-a, kao i loša komunikacija s javnim ustanovama.

3. Potrebe u vremenu krize (npr. iskustva u vrijeme krize vezano za epidemiju bolesti koronavirusom):

Čak četiri od 7 ispitanika napisalo je da je važna pravovremena i točna informiranost. Stabilna primanja, poštivanje ljudskih i građanskih sloboda i borba protiv korupcije spomenuti su svaki po dva puta.

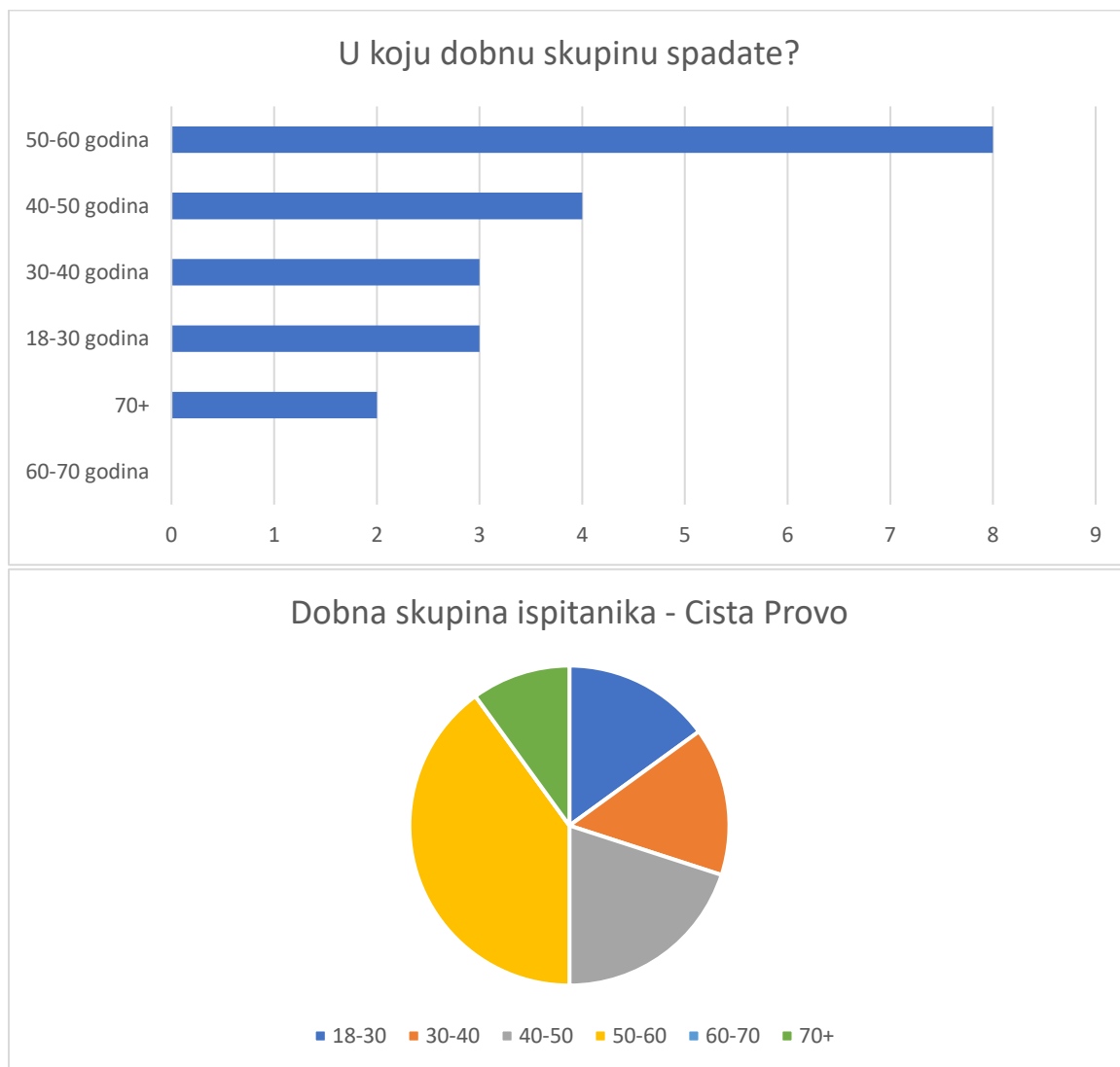
4. Molimo vas opišite jedan problem koji vas je najviše opteretio u zadnje dvije godine.

Rat u Ukrajini uvjerljivo je najviše opteretio ispitanike sa 4 navoda, sljedeći su ekonomska nesigurnost i loše stanje u državi sa 3 navoda, te zadnji COVID 19, kojeg navode 2 ispitanika.

Provedena je anonimna anketa s građanima, uzet je uzorak od 20 ispitanika - građana općine Cista Provo.

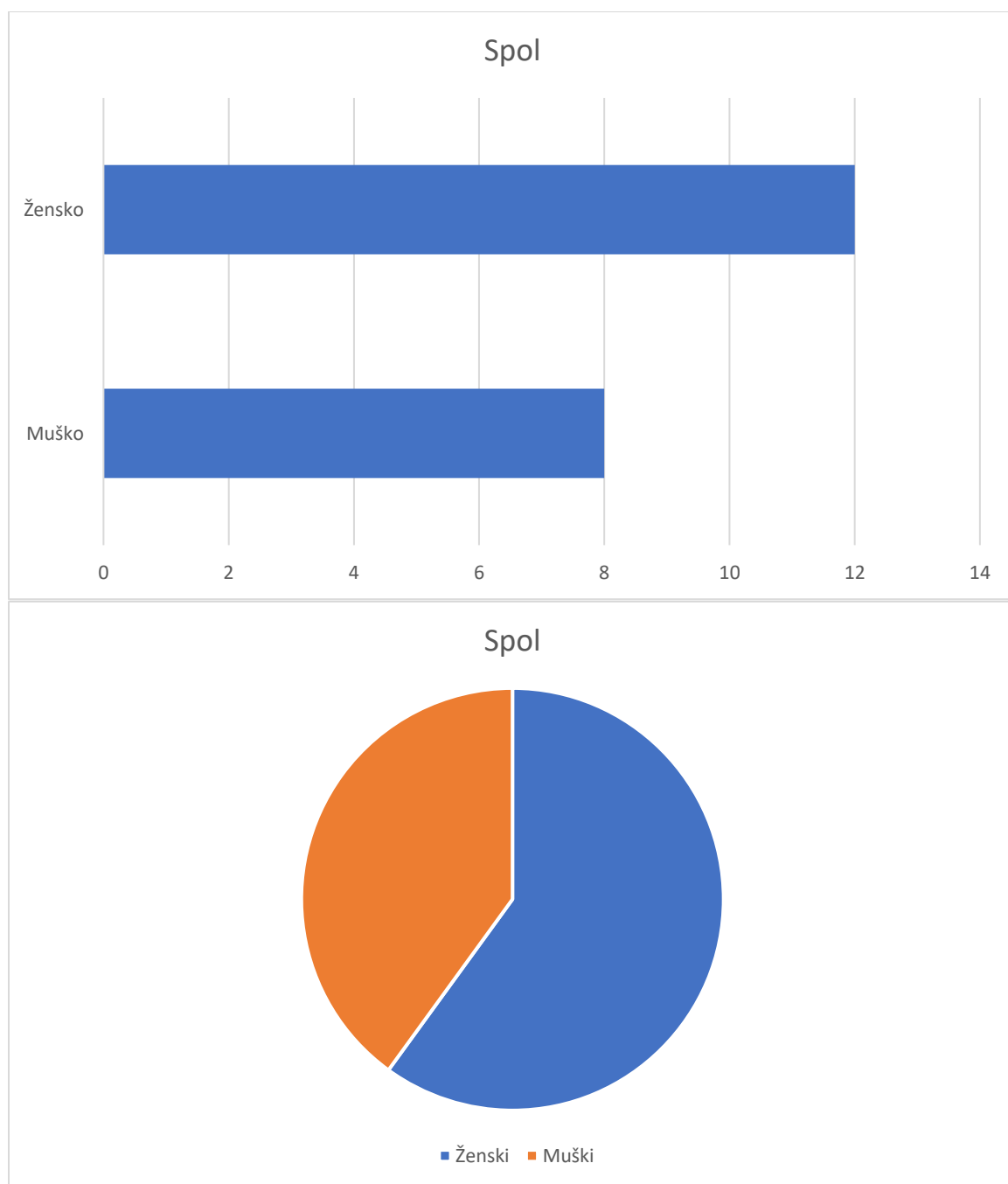
ANALIZA UZORKA

1. Pitanje – U koju dobnu skupinu spadate?

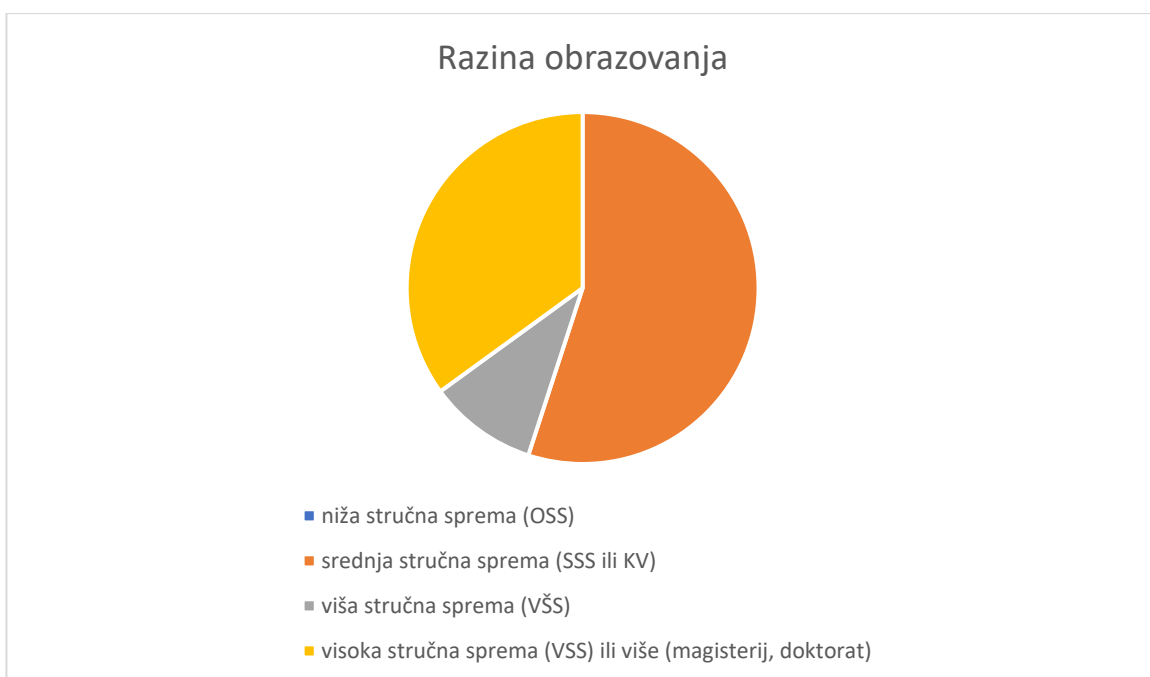
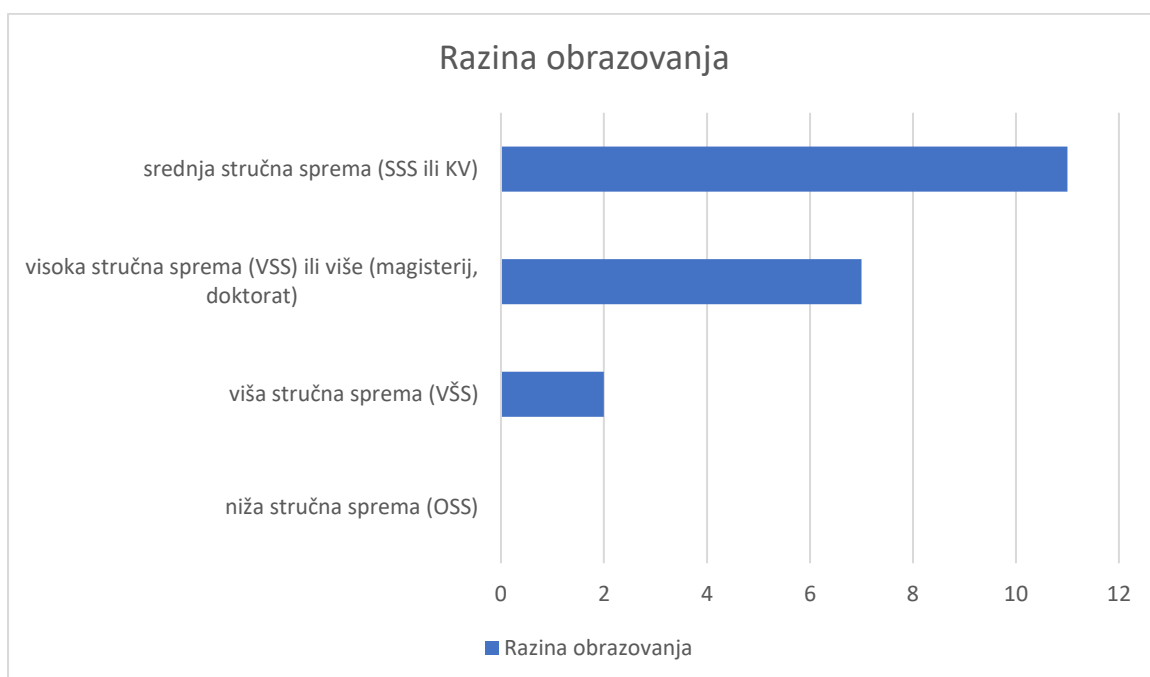
Čak 8 anketiranih ima između 50 i 60 godina, te dva ispitanika imaju više od 70. Preostali odgovori relativno su ravnomjerno raspoređeni sa 4 ispitanika između 40 i 50 godina, 3 ispitanika 30-40 godina te 3 mlada ispitanika između 18 i 30 godina. Možemo reći da 50% ispitanika ima između 18 i 50 godina, a 50% više od 50 godina.

2. Pitanje – Spol anektirane osobe

Ispitanici su u 12 slučajeva ženskog spola, a preostalih 8 muškog.

3. Pitanje – Razina obrazovanja

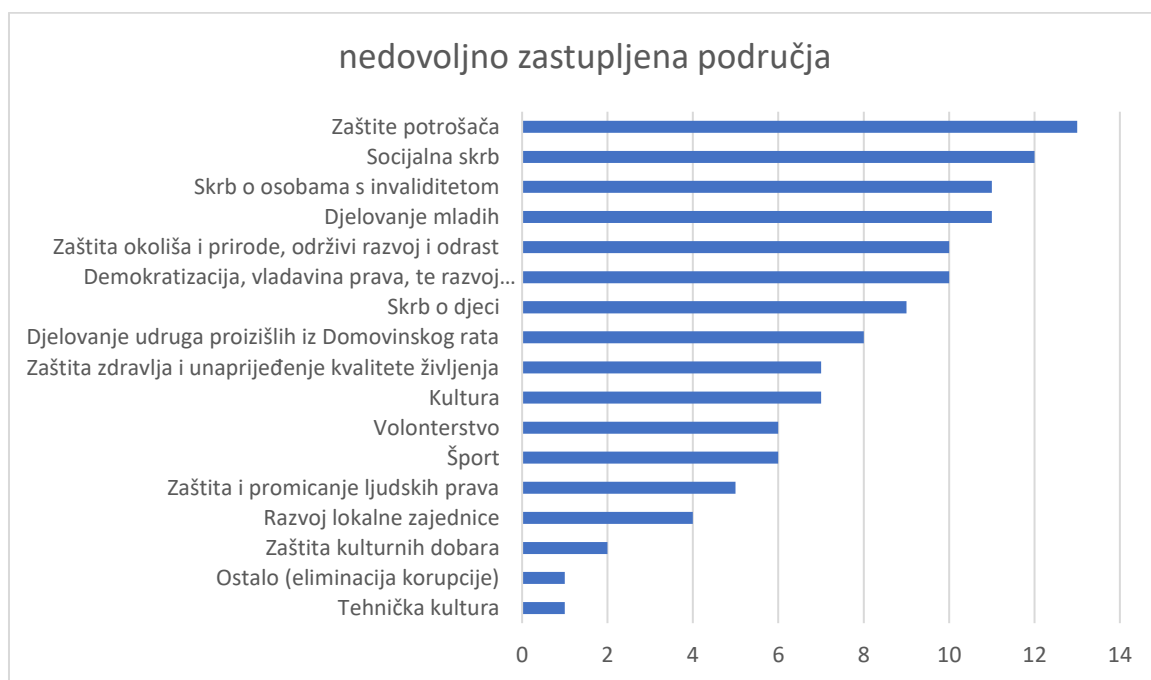

Podatci pokazuju da je uzorak dobno raznovrsan, sa nešto višom prosječnom dobi ispitanika, da je spolno raznovrsan sa nešto više ženskih ispitanika, kao i da niti jedan ispitanik nema OSS razinu obrazovanja, odnosno nižu stručnu sprema. Prevladava SSS ili KV, odnosno srednja stručna sprema kod 11 ispitanika. Svega su dva ispitanika više stručne spreme VŠS, a čak njih 7 su visoke (VSS) ili neke još više stručne spreme kao što je magisterij ili doktorat.

ANALIZA PODATAKA

4. Pitanje – Označite područja za koja mislite da je potrebno dodatno raditi u vašoj lokalnoj zajednici – koja nisu dovoljno dobro organizirana / zastupljena:

- a) Demokratizacija, vladavina prava, te razvoj obrazovanja
- b) Djelovanje mladih
- c) Djelovanje udruga proizišlih iz Domovinskog rata
- d) Kultura
- e) Skrb o djeci
- f) Skrb o osobama s invaliditetom
- g) Socijalna skrb
- h) Šport
- i) Tehnička kultura
- j) Zaštita i promicanje ljudskih prava
- k) Zaštita kulturnih dobara
- l) Zaštita okoliša i prirode, održivi razvoj i odrast
- m) Zaštita zdravlja i unaprijeđenje kvalitete življenja
- n) Zaštite potrošača
- o) Volonterstvo
- p) Razvoj lokalne zajednice
- q) Ostalo: _____

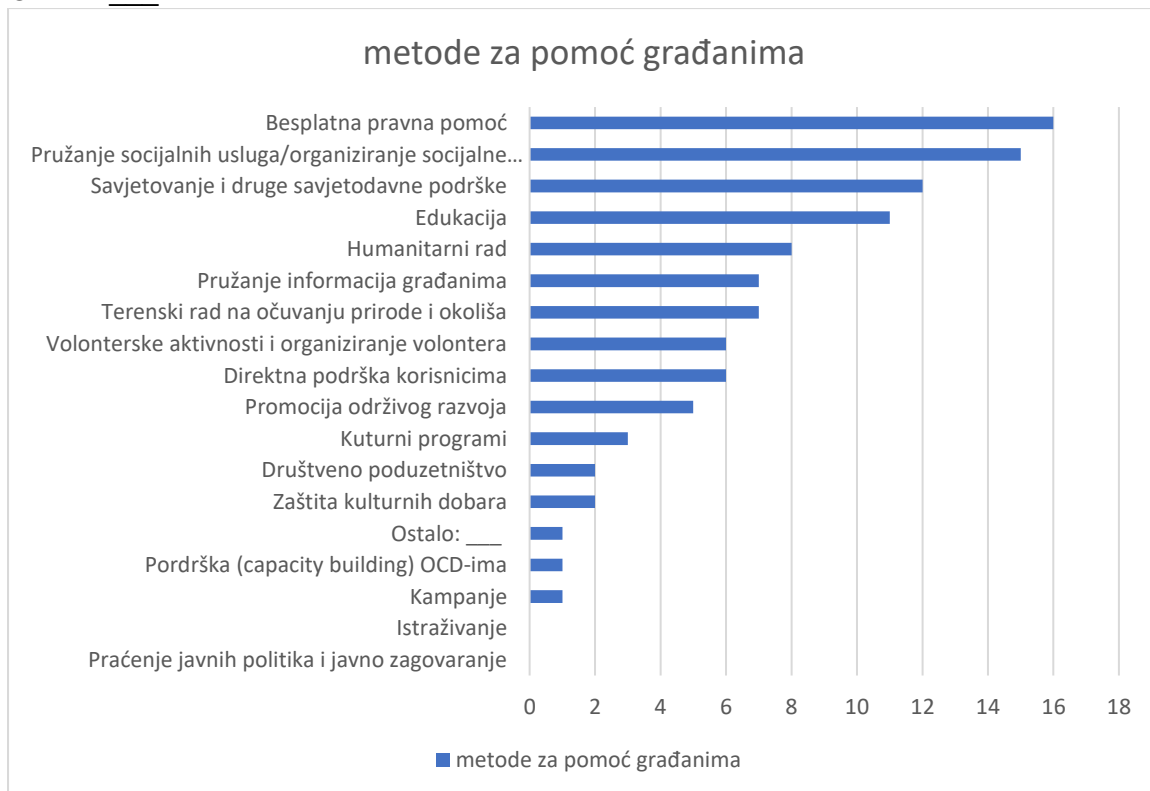

Većina ispitanika, čak njih 13 prepoznaje zaštitu potrošača kao temu gdje ima prostora za napredak. Socijalna skrb je odmah sljedeća najzastupljenija sa 12 odgovora, a slijede ga „skrb o osobama s invaliditetom“ i „djelovanje mladih“ sa 11 odgovora. „Zaštita okoliša i prirode, održivi razvoj i odrast te „demokratizacija, vladavina prava te razvoj obrazovanja“ su sljedeći sa čak 10 odgovora, dok je 9 korisnika istaknulo „skrb o djeci“. 7 korisnika odabralo je „djelovanje udruga proizašlih iz domovinskog rata“, a „kultura“ i „zaštita zdravlja i unaprijeđenje kvalitete življenja“ označeni su po 7 puta. Ispitanici su 6 puta zaokružili odgovore „volonterstvo“

i „šport“. „Zaštita i promicanje ljudskih prava“ označeno je 5 puta. Odgovor „Razvoj lokalne zajednice“ zaokružilo je 4 korisnika, „Zaštitu kulturnih dobara“ 2 korisnika. „Tehnička kultura izabrana je jednom, kao i odgovor „ostalo“ gdje je ostavljen prostor za dopisati odgovor. Ispitanik koji je jedini zaokružio taj odgovor napisao je „eliminacija korupcije“.

5. Pitanje – Koje metode bi se trebale po vašem mišljenju više koristiti za pomoć građanima?

- a) Direktna podrška korisnicima
- b) Pružanje socijalnih usluga/organiziranje socijalne podrške
- c) Besplatna pravna pomoć
- d) Savjetovanje i druge savjetodavne podrške
- e) Praćenje javnih politika i javno zagovaranje
- f) Istraživanje
- g) Edukacija
- h) Kampanje
- i) Kuturni programi
- j) Zaštita kulturnih dobara
- k) Terenski rad na očuvanju prirode i okoliša
- l) Humanitarni rad
- m) Društveno poduzetništvo
- n) Promocija održivog razvoja
- o) Pružanje informacija građanima
- p) Podrška (capacity building) OCD-ima
- q) Volonterske aktivnosti i organiziranje volontera
- r) Ostalo: ____

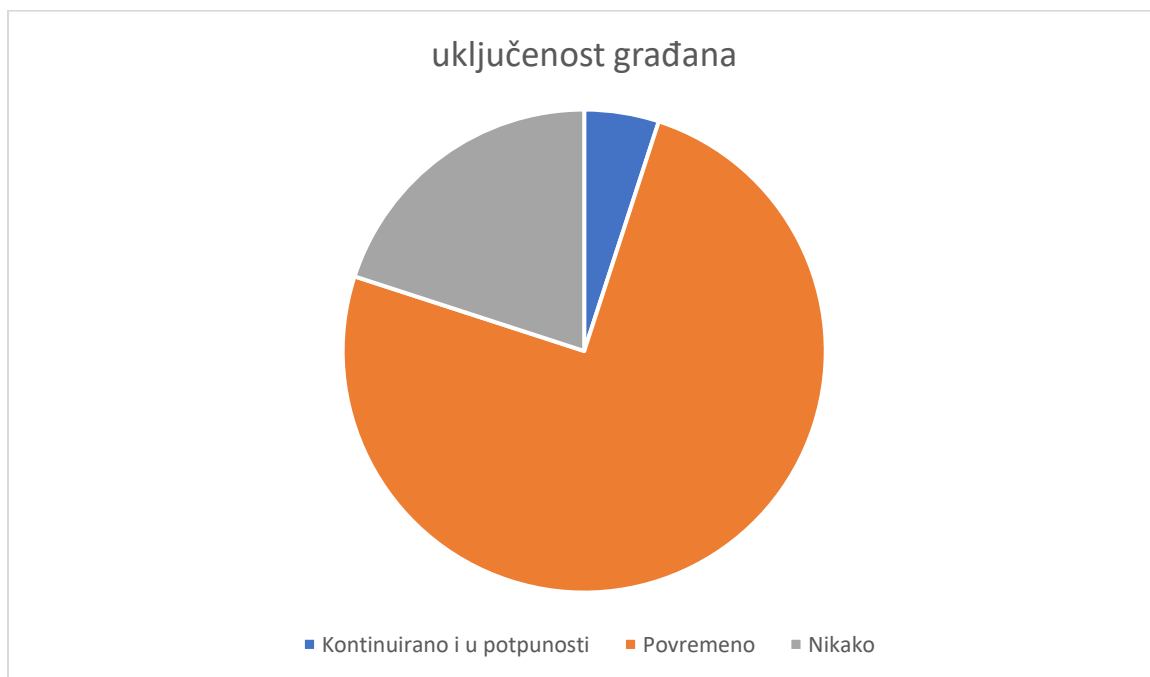

Čak je 16 od 20 ispitanika zaokružilo odgovor „besplatna pravna pomoć“. To je ujedno i najzastupljeniji odgovor. Samo je jedan od ispitanika označio odgovor „ostalo“ i na praznu crtu upisao „sve“. 15 ispitanika zaokružili su „pružanje socijalnih usluga/organiziranje socijalne podrške“, zatim 12 za odgovor „Savjetovanje i druge savjetodavne podrške“. Na sljedećem je mjestu odgovor „Edukacija“ sa 11 ispitanika, a nakon njega je „humanitarni rad“ sa 8. Slijede odgovori „pružanje informacija građanima“ i „Terenski rad na očuvanju prirode i okoliša“ sa po 7 izbora. Volonterske aktivnosti i organiziranje volontera“ i „Direktna podrška korisnicima“ su zaokruženi po 6 puta. 5 ispitanika zaokružilo je odgovor „Promocija održivog razvoja“. „Društveno poduzetništvo“ i zaštita kulturnih dobara skupili su po 2 odgovora a odgovori „ostalo“, „kampanje“ i „podrška OCD-ima po jednom su izabrani kao odgovor. Odgovore „Istraživanje“ i „Praćenje javnih politika i javno zagovaranje“ nitko nije odabrao.

6. Pitanje – Uključenost građana u Vaš rad?

- a) Kontinuirano i u potpunosti
- b) Povremeno
- c) Nikako

*kada i u kojim situacijama:

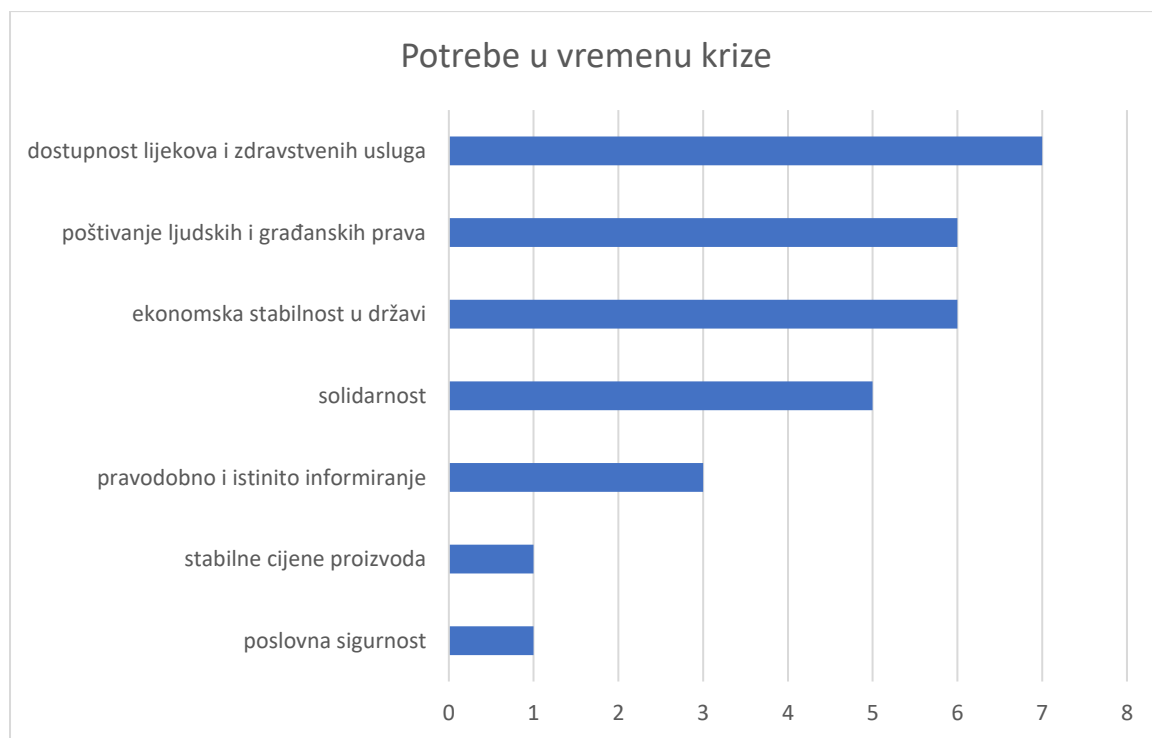

Većina ispitanika, čak 15 od 20 smatra da se građani „povremeno“ uključuju u rad. 1 ispitanik odabrao je odgovor „Kontinuirano i u potpunosti“ a preostala 4 odgovorila su s „nikako“. Kada i u kojim situacijama odgovori se uglavnom odnose na građanske akcije i slične suradnje.

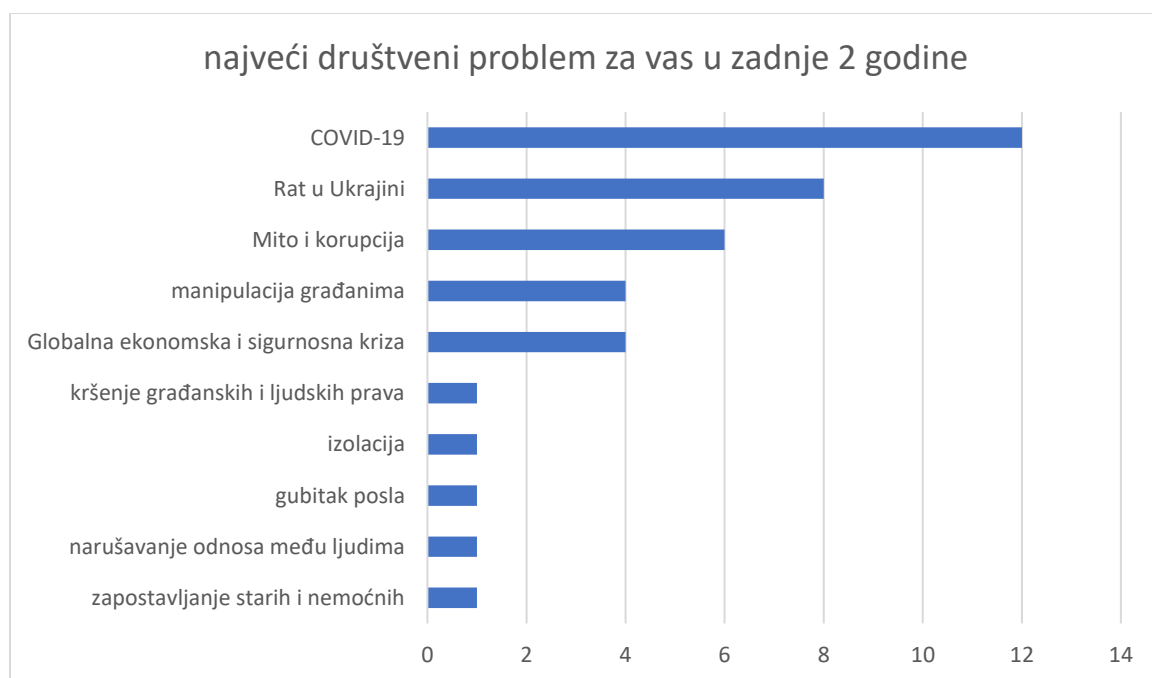
7. Pitanje – Opisno: Sastoji se od dva dijela:

-Potrebe u vremenu krize (npr. iskustva u vrijeme krize vezano za epidemiju bolesti korona virusom):

-Molimo Vas opišite jedan društveni problem koji Vas je najviše opteretio u zadnje dvije godine:

Ispitanici vide dostupnost lijekova i zdravstvenih usluga kao najvažniju u vrijeme krize, što su pismeno naveli čak 7 puta. Ističe se poštivanje ljudskih i građanskih prava kao što je sloboda kretanja ljudi, robe, dobara i usluga, te ekonomska stabilnost države sa ukupno 7 navoda. Visoko kotira i „solidarnost“ koja je navedena čak 5 puta. U vrijeme krize po jedan ispitanik naveo je poželjnu stabilnost cijene proizvoda, te jedan poslovnu sigurnost u vremenu krize.

Uvjerljivo prednjače COVID 19 (12 puta naveden) i Rat u Ukrajini (8 puta). Globalni problemi poput prva dva direktno utječu na naše ispitanike, građane. Ispitanici potom navode problem označen „mito i korupcija“, a zapravo se radi o cijeloj paleti problema koji se mogu svesti na taj pojam (nepotizam, pogodovanje elitama, nevjerodostojnost političara, nejednaki uvjeti i pravila za sve građane, razne vrste pogodovanja radi interesa). Velik broj ispitanika, čak 4 istaknulo je „manipulaciju građanima“, a 4 je puta navedena i „Globalna ekonomska i sigurnosna kriza“. Odgovori koji nisu česti, ali dobro prikazuju problem, sa po 1 navodom ispitanici navode „gubitak posla“, „kršenje ljudskih i građanskih prava“, „zapostavljanje starih i nemoćnih“ i „izolacija“. Kršenje ljudskih i građanskih prava odnosilo se opisno na ograničavanje slobode kretanja, slobode okupljanja, provođenja sportskih i kulturnih aktivnosti, ostvarivanja prava na rad, te narušenih odnosa pri radu zbog promjena pod utjecajem krize.

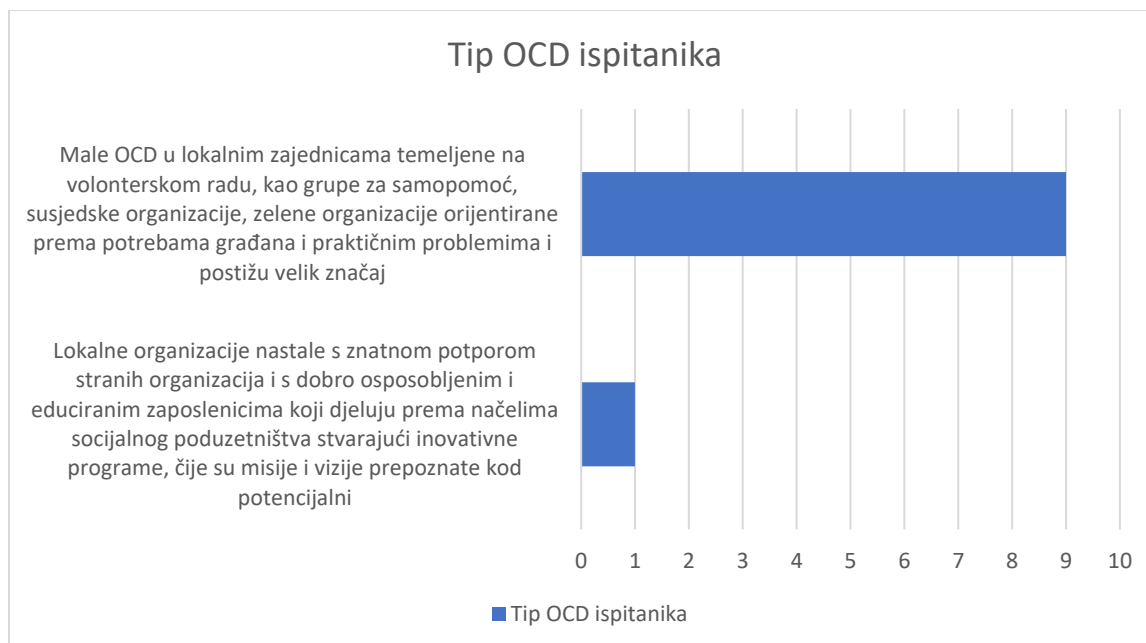
4. Rezultati ankete – Runovići

ANALIZA ANKETE S PREDSTAVNICIMA ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA

Provedena je anketa sa 10 predstavnika OCD na području općine Runovići. Sudjelovale su sljedeće organizacije: Društvo za očuvanje tradicionalnih dalmatinskih igara Slivno, Lovačka udruga Osoje, Udruga As Slivno, Udruga Slivno-Osoje, Nogometni klub Mračaj, Kajak-kanu klub Mračaj Runovići, Udruga za očuvanje kulturne i prirodne baštine Podosoje, Lovačka udruga Osoje Runovići, Športska udruga Satarluk Podosoje, Udruga žena Slivanjka Slivno.

1. Tip OCD:

- a) Dobro organizirane socijalne OCD čija je jaka infrastruktura utemeljena u razdoblju socijalizma. Mogu biti stabilno javno financirane, no njihovo obilježje su i manjak novih inicijativa ili inicijativa zaposlenika.
- b) Profesionalne organizacije s raznim aktivnostima – postaju važne u području obrazovanja, bave se inicijativama za samoorganiziranje i prepoznate su od drugih dionika kao partneri. Važan su dionik u mobiliziranju potpore za nove inicijative, npr oko javnih politika, zakonodavstva i sl.
- c) Lokalne organizacije nastale s znatnom potporom stranih organizacija i s dobro osposobljenim i educiranim zaposlenicima koji djeluju prema načelima socijalnog poduzetništva stvarajući inovativne programe, čije su misije i vizije prepoznate kod potencijalnih partnera.
- d) Mali broj bolje razvijenih organizacija (grupe za ljudska prava, ženske organizacije, organizacije koje se bave demokratizacijom, organizacije povezane s međunarodnim mrežama, financirane su većinom sredstvima izvan Hrvatske, nemaju širu potporu lokalnih dionika i često privlače medijsku pozornost.
- e) Manji broj socijalnih i ekoloških organizacija, često organiziranih na načelu samopomoći koje promoviraju inovativne pristupe, mobiliziraju članstvo i lokalne resurse te privlače uvažene osobe iz javnog života.
- f) Male OCD u lokalnim zajednicama temeljene na volonterskom radu, kao grupe za samopomoć, susjedske organizacije, zelene organizacije orijentirane prema potrebama građana i praktičnim problemima i postižu velik značaj.

Ispitanici su u 9 od 10 slučajeva izabrali odgovor „f) male OCD u lokalnim zajednicama...“, a jedan je ispitanik izabrao odgovor „a) Dobro organizirane socijalne OCD čija je jaka infrastruktura utemeljena u razdoblju socijalizma. Mogu biti stabilno javno financirane, no njihovo obilježje su i manjak novih inicijativa ili inicijativa zaposlenika“.

2. Označite područja kojima se vaša organizacija bavi:

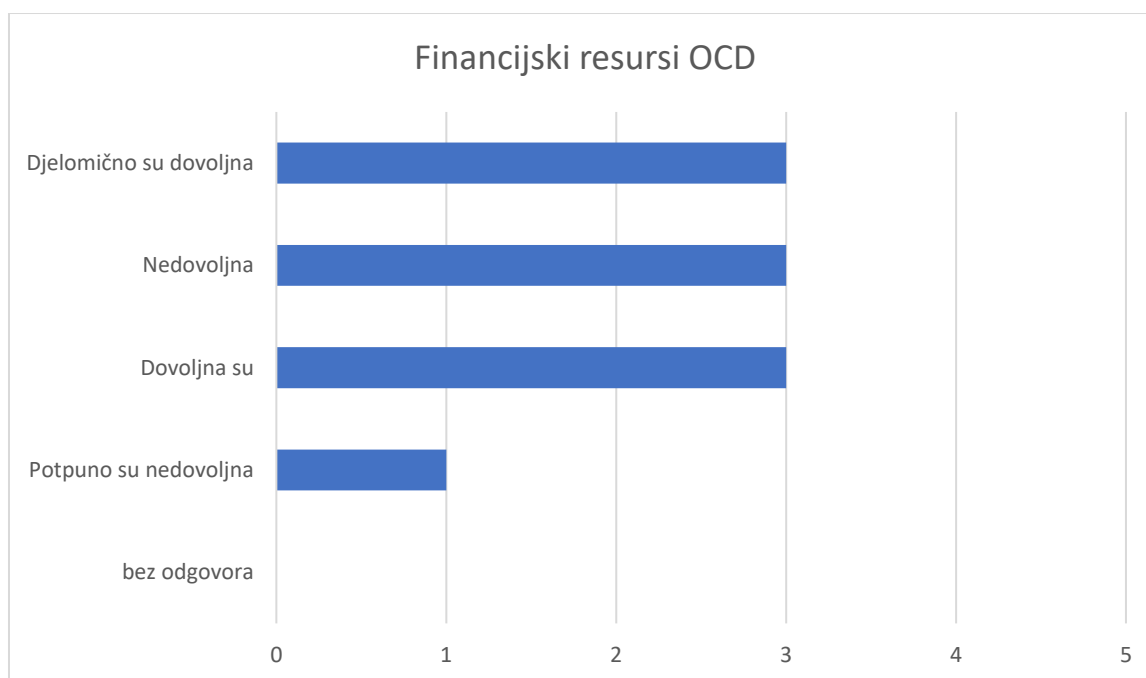
- a) Demokratizacija, vladavina prava, razvoj obrazovanja
- b) Djelovanje mladih
- c) Djelovanje udruga proizašlih iz Domovinskog rata
- d) Kultura
- e) Skrb o djeci
- f) Skrb o osobama s invaliditetom
- g) Socijalna skrb
- h) Šport
- i) Tehnička kultura
- j) Zaštita i promicanje ljudskih prava
- k) Zaštita kulturnih dobara
- l) Zaštita okoliša i prirode, održivi razvoj i odrast
- m) Zaštita zdravlja i unaprijeđenje kvalitete življenja
- n) Zaštite potrošača
- o) Volonterstvo
- p) Razvoj lokalne zajednice
- q) Ostalo: _____ (radovi u prirodi, pčelarstvo)

5 od 10 udruga bavi se športom, 3 se bave zaštitom kulturnih dobara, 2 udruge bave se „zaštitom okoliša i prirode“ te „skrbi o osobama s invaliditetom“, te po 1 odgovor na razvoju lokalne zajednice, na zaštiti zdravlja i kvaliteti življenja, te zaštita i promicanje ljudskih prava. Ostali odgovori nisu birani.

3. Financijski resursi OCD

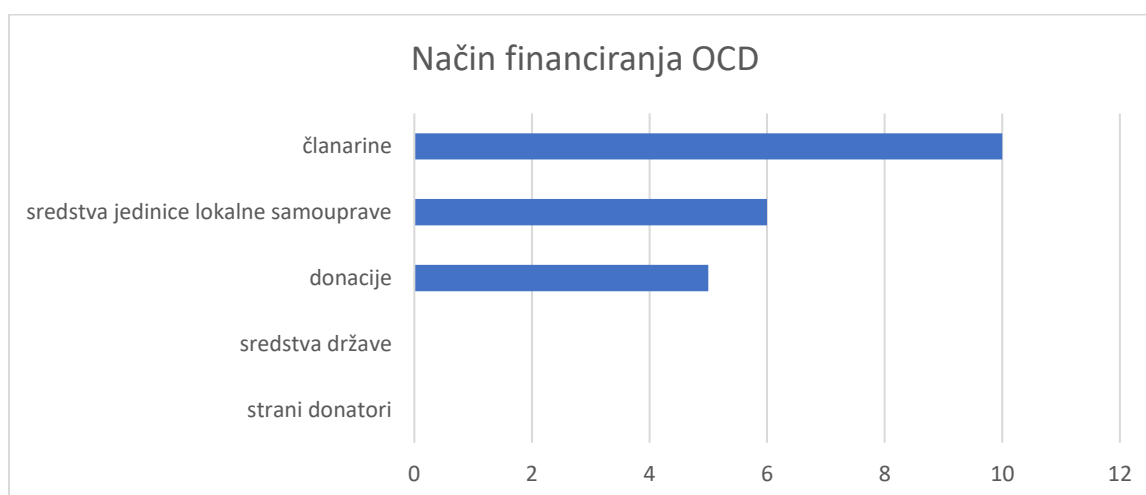
- a) Dovoljna su
- b) Djelomično su dovoljna
- c) Nedovoljna
- d) Potpuno su nedovoljna
- e) Bez odgovora

3 od 10 ispitanika financijske resurse OCD procjenjuje kao Djelomično dovoljne, 3 ispitanika kao nedovoljne, te 3 ispitanika kao dovoljne. 1 ispitanik je odgovor „potpuno su nedovoljna“. Odgovor „e) bez odgovora“ nitko nije birao.

4. Kako se financirate?

- a) Sredstvima države
- b) Sredstvima jedinice lokalne samouprave
- c) Članarine
- d) Strani donatori
- e) Donacije

Sve OCD (10 od 10 ispitanih) financira se (uz ostalo) članarinama. 6 udruga financira se i iz sredstava lokalne samouprave. 5 ih navodi i donacije kao odgovor, a niti jedan OCD ne financira se sredstvima stranih donatora.

5. Ljudski resursi:

Broj zaposlenih

- a) Do 5
- b) 6 do 10
- c) 11+

Jedan je ispitanik zaokružio a) do 5.

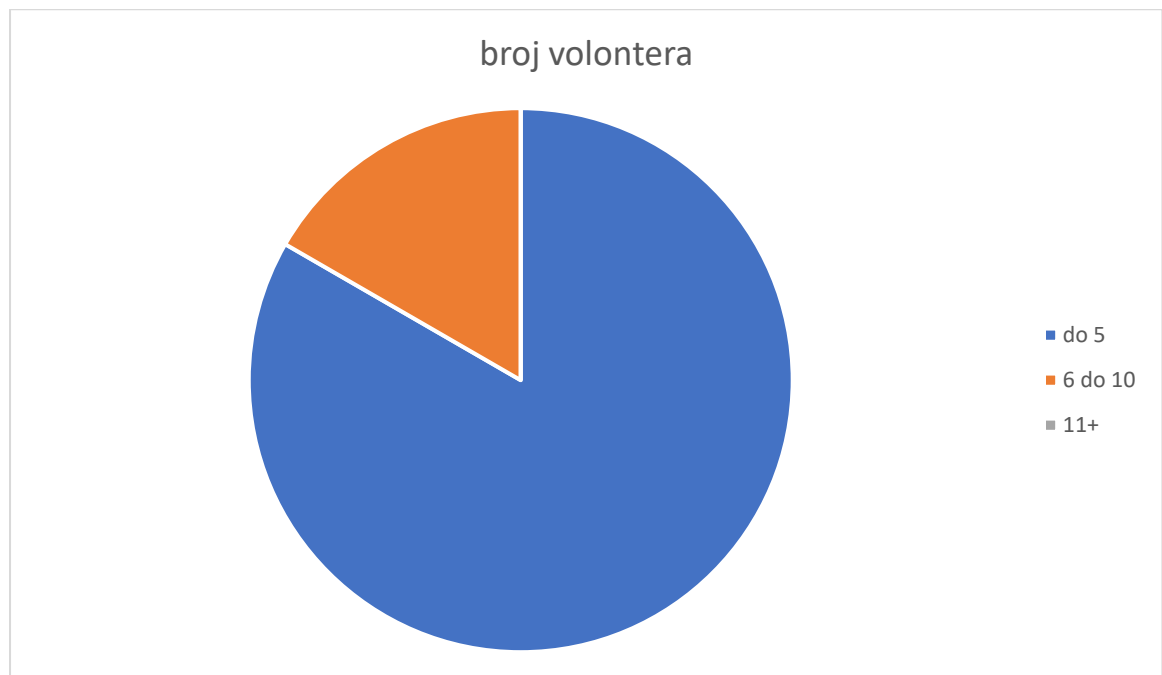
Zaposlenost na određeno ili neodređeno vrijeme?

- c) na neodređeno vrijeme
- d) na određeno vrijeme

Jedan ispitanik odgovorio je a) na neodređeno vrijeme.

Broj volontera

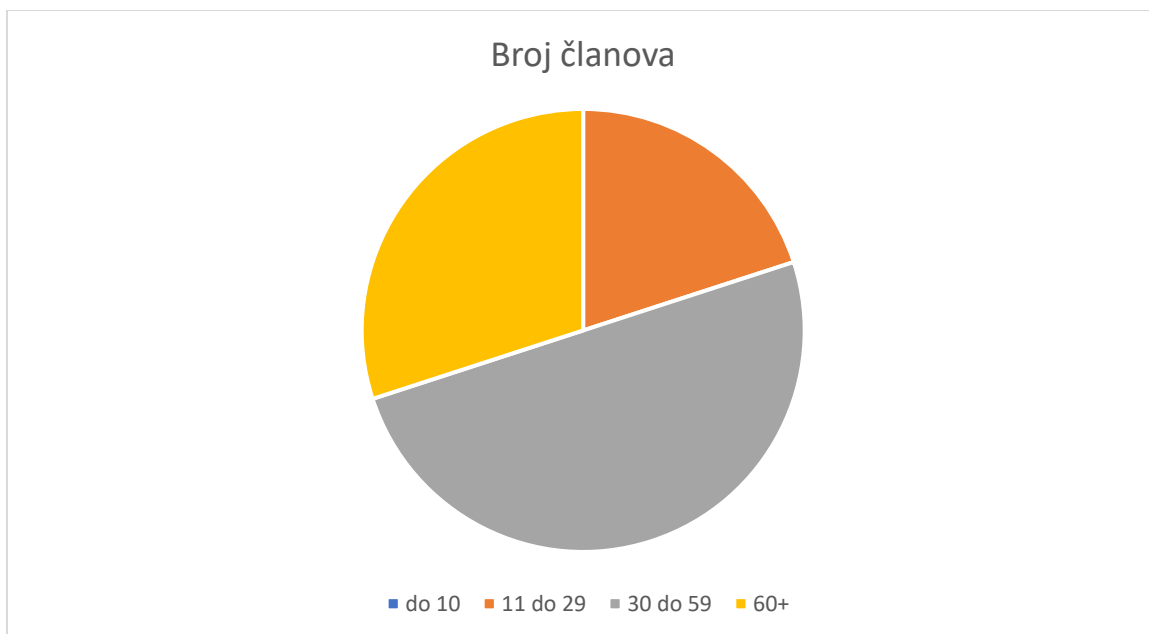
- d) do 5
- e) 6-10
- f) 11+

Ovo pitanje složeno je i ima slabu riješenost. Na prvi dio pitanja koji se odnosi na broj zaposlenih odgovorio je 1 od 10 ispitanika. Jedan je ispitanik označio odgovor a) do 5. Drugi dio pitanja koji se odnosi na rad na određeno ili neodređeno vrijeme samo Jedan ispitanik odgovorio je a) na neodređeno vrijeme. Na treći dio pitanja koji pita broj volontera ponuđeno je 6 odgovora, 5 puta „a) do 5“, te jedan odgovor „b) 6 do 10“.

6. Broj članova:

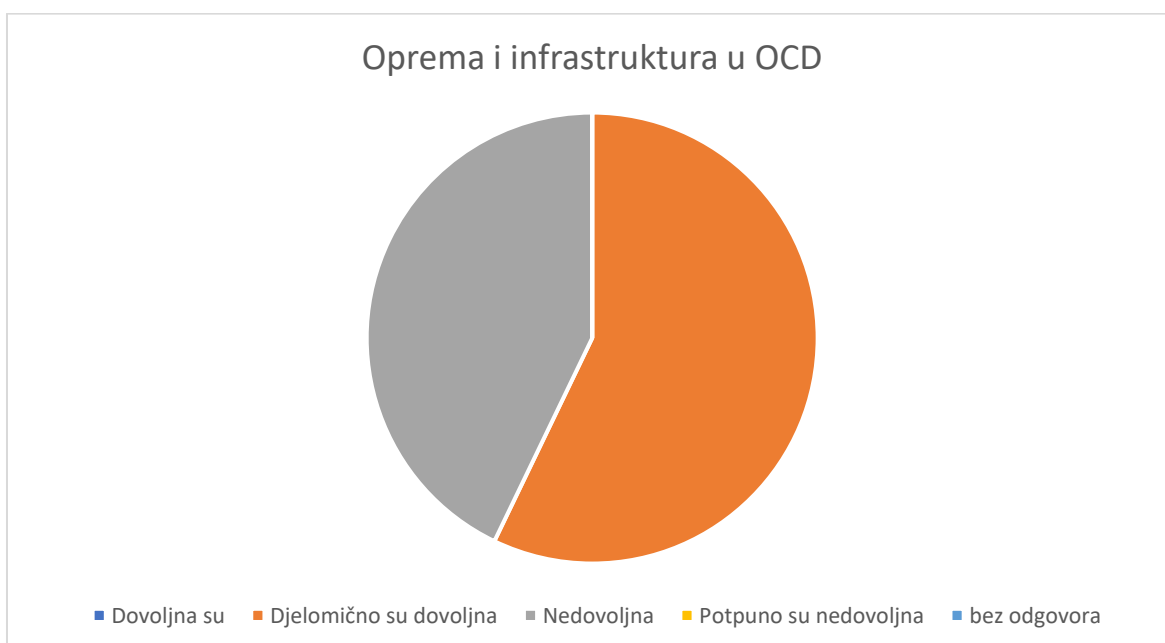
- a) Do 10
- b) 11-29
- c) 30-59
- d) 60+

5 udruge ima 30-59 članova. Tri imaju 60+ članova, a dvije između 11 i 29 članova.

7. Oprema i infrastruktura u OCD

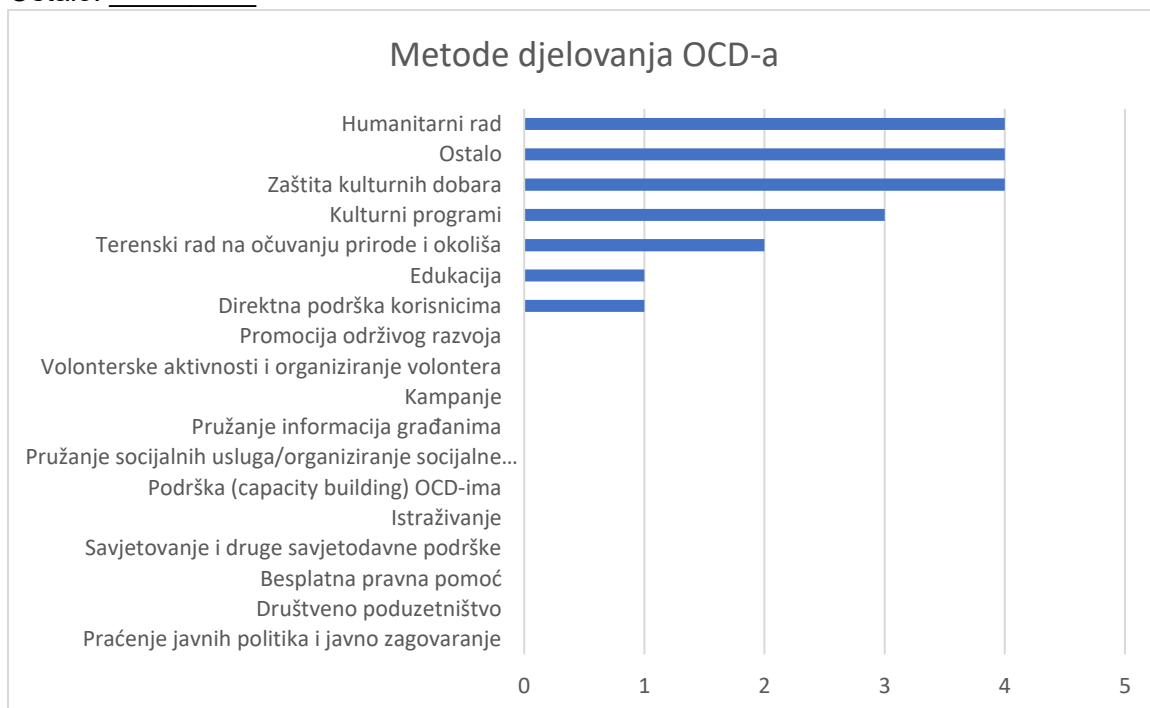
- a) Dovoljna su
- b) Djelomično su dovoljna
- c) Nedovoljna
- d) Potpuno su nedovoljna
- e) Bez odgovora

4 od 10 ispitanih smatra da su sredstva dovoljna, dok ih troje sredstva smatra djelomično dovoljnim, te drugo troje nedovoljnim. „Potpuno nedovoljna“ nitko nije zaokružio.

5. Metode djelovanja vaše organizacije:

- a) Direktna podrška korisnicima
- b) Pružanje socijalnih usluga/organiziranje socijalne podrške
- c) Besplatna pravna pomoć
- d) Savjetovanje i druge savjetodavne podrške
- e) Praćenje javnih politika i javno zagovaranje
- f) Istraživanje
- g) Edukacija
- h) Kampanje
- i) Kulturni programi
- j) Zaštita kulturnih dobara
- k) Terenski rad na očuvanju prirode i okoliša
- l) Humanitarni rad
- m) Društveno poduzetništvo
- n) Promocija održivog razvoja
- o) Pružanje informacija građanima
- p) Podrška (capacity building) OCD-ima
- s) Volonterske aktivnosti i organiziranje volontera
- t) Ostalo: _____

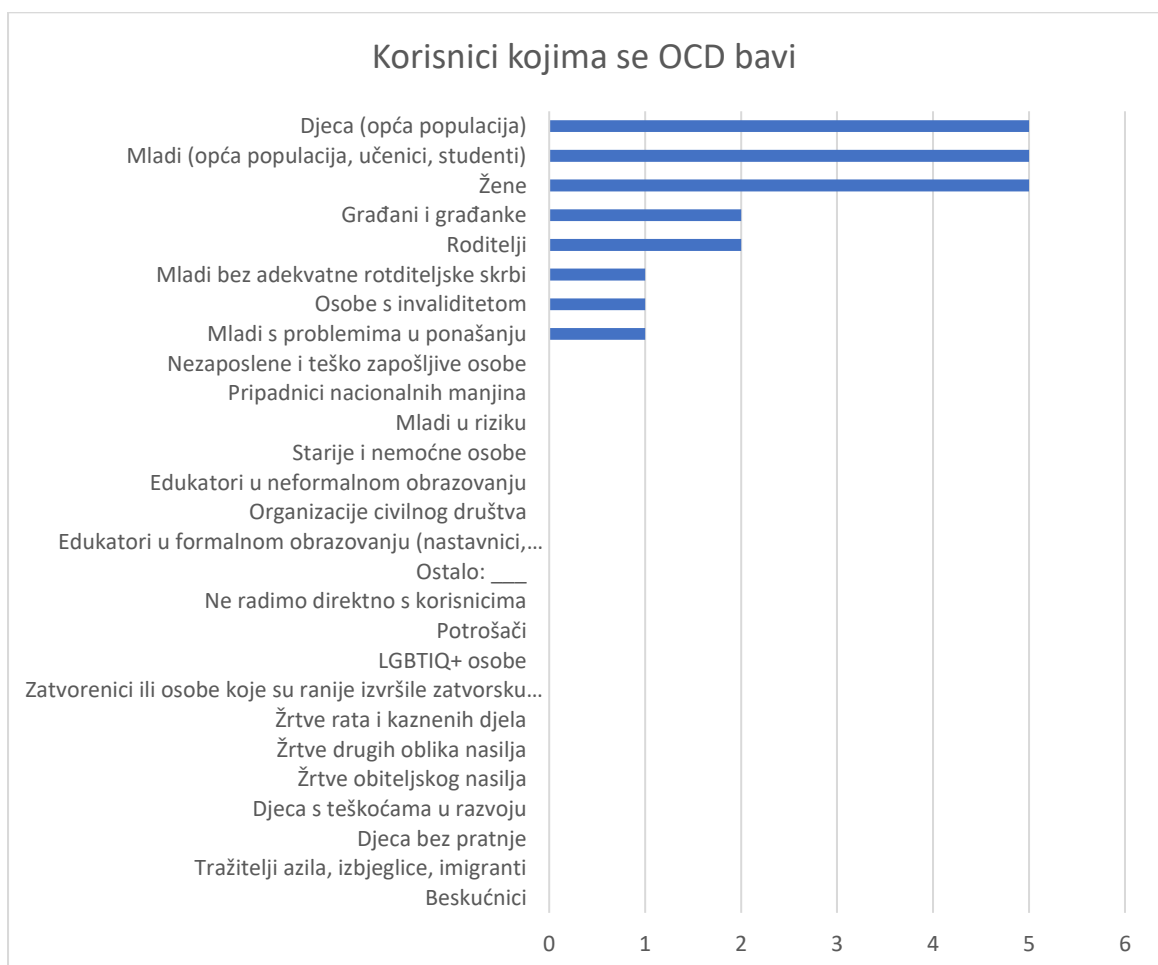

4 od 10 organizacija ističe humanitarni rad kao svoju metodu rada. Otvoreni odgovor „ostalo:_____“ izabralo je također 4 ispitanika, i napisali su „sport“. Ističe se i odgovor „zaštita kulturnih dobara“ sa 4 izbora. „Kulturni programi“ zaokruženi su 3 puta, „Terenski rad na očuvanju priorode i okoliša dva puta, a „Edukacija“ i „direktna podrška korisnicima“ po jednom.

6. Ako se bavite direktnim radom s korisnicima, označite koji su to:

- a) Beskućnici
- b) Tražitelji azila, izbjeglice, imigranti
- c) Djeca (opća populacija)

- d) Djeca bez pratnje
- e) Djeca s teškoćama u razvoju
- f) Roditelji
- g) Žene
- h) Žrtve obiteljskog nasilja
- i) Žrtve drugih oblika nasilja
- j) Žrtve rata i kaznenih djela
- k) Zatvorenici ili osobe koje su ranije izvršile zatvorsku kaznu
- l) Starije i nemoćne osobe
- m) Osobe s invaliditetom
- n) Mladi (opća populacija, učenici, studenti)
- o) Mladi bez adekvatne roditeljske skrbi
- p) Mladi s problemima u ponašanju
- q) Mladi u riziku
- r) Nezaposlene i teško zapošljive osobe
- s) LGBTIQ+ osobe
- t) Pripadnici nacionalnih manjina
- u) Edukatori u formalnom obrazovanju (nastavnici, nastavno osoblje)
- v) Potrošači
- w) Građani i građanke
- x) Organizacije civilnog društva
- y) Edukatori u neformalnom obrazovanju
- z) Ne radimo direktno s korisnicima
- aa) Ostalo: _____

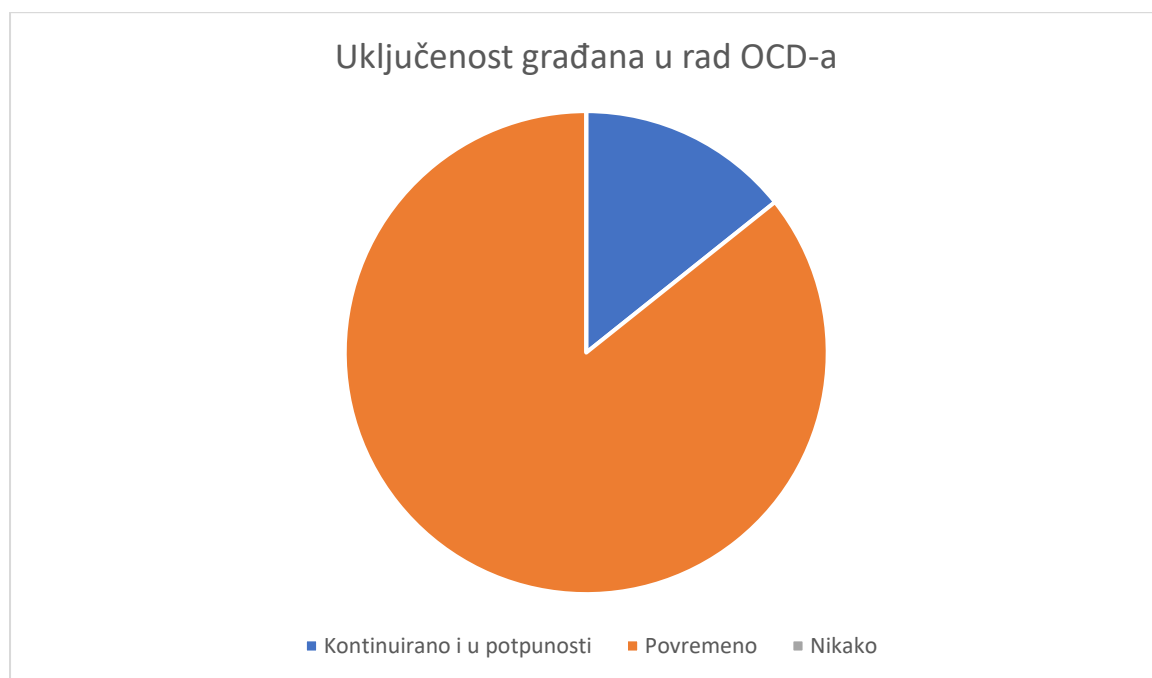

Najveći dio OCD-a bavi se djecom, mladima ili ženama, čak njih po 5. Također po 2 ispitanika označili su bavljenje građanima ili roditeljima. Mladi bez adekvatne roditeljske skrbi, osobe s invaliditetom i mladi s problemima u ponašanju zaokruženi su po jednom. Preostale ponuđene odgovore nitko nije birao.

7. Uključenost građana u vaš rad?

- a) Kontinuirano i u potpunosti
- b) Povremeno
- c) Nikako

*kada i u kojim situacijama: _____

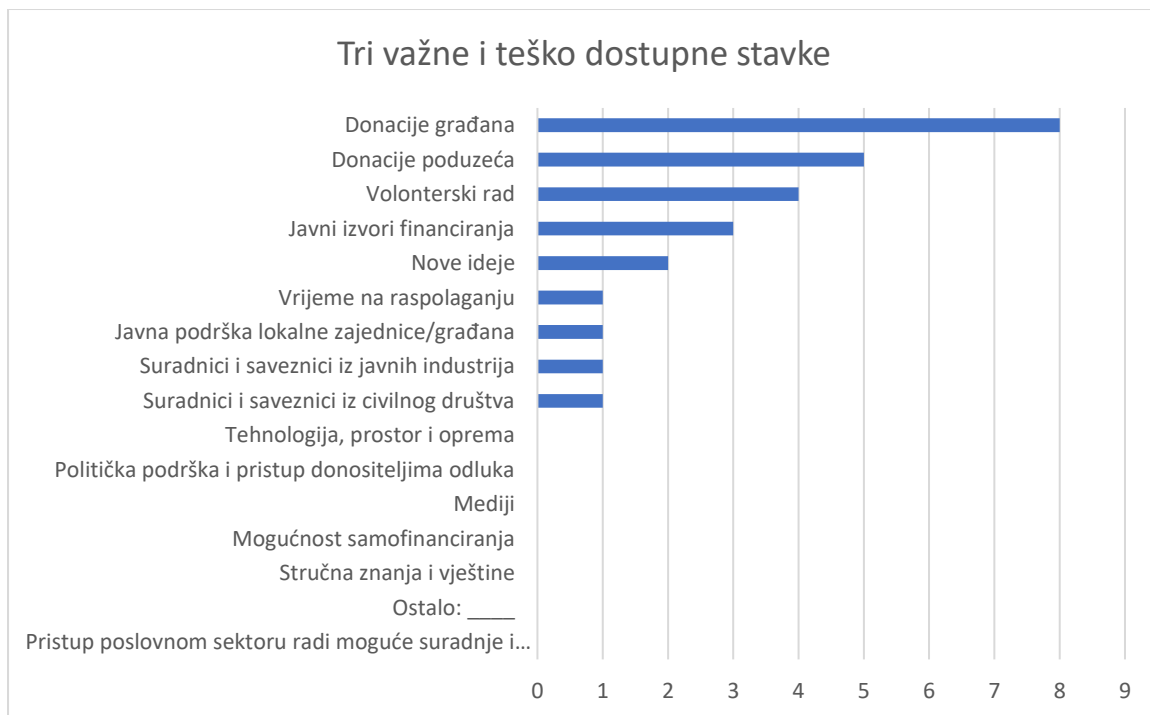

9 od 10 ispitanika odgovorilo je da su građani povremeno uključeni u rad OCD-a. Jedan je ispitanik zaokružio „Kontinuirano i u potpunosti“. Na otvoreni dio pitanja, kada i u kojim situacijama ponuđeni su odgovori: humanitarne humanitarne aktivnosti, razne akcije, predavanja u školama, pokazne vježbe, projekti, druženja, manifestacije.

8. Označite tri stavke koje su vam posebno važne a teško do njih dolazite:

- a) Javni izvori financiranja
- b) Donacije građana
- c) Donacije poduzeća
- d) Stručna znanja i vještine
- e) Volonterski rad
- f) Vrijeme na raspolaganju
- g) Nove ideje
- h) Tehnologija, prostor i oprema
- i) Mogućnost samofinanciranja
- j) Suradnici i saveznici iz civilnog društva
- k) Suradnici i saveznici iz javnih industrija
- l) Mediji

- m) Politička podrška i pristup donositeljima odluka
- n) Pristup poslovnom sektoru radi moguće suradnje i partnerstva
- o) Javna podrška lokalne zajednice/građana
- p) Ostalo: _____

Većina ispitanika izjasnilo se da je važna i njima teško dostupna stavka donacija građana, čak njih 8 od 10. Petoro je odabralo odgovor da su to donacije poduzeća, a četvero Volonterski rad. Troje ispitanih ističe odgovor javni izvori financiranja, a dvoje odgovara sa „Nove ideje“. Po jednom su korisnici zaokružili odgovore „Vrijeme na raspolaganju“, „Javna podrška lokalne zajednice/građana“, „suradnici i saveznici iz javnih industrija“ te suradnici i saveznici iz civilnog društva. Preostali odgovori nisu izabrani niti jednom.

Opisna pitanja

1. Vanjska okolina u kojoj društvo egzistira i funkcionira (zakonodavni, politički, kulturni i ekonomski kontekst, odnosi između civilnog društva i države te privatnog sektora) – vaš komentar:

Čak četiri odgovora kao problem ističu neravnopravnost i neodgovornost. „Država bi trebala imati više sluha za civilno društvo“, napisala su dva ispitanika. Druga dva ističu problem loše demografske slike, te dva puta spomenut problem ruralnog područja s lošom ekonomskom situacijom.

2. Utjecaj aktivnosti koje poduzimaju čimbenici civilnog društva (utjecaj na javne politike, osnaživanje ljudi, podmirenje socijalnih potreba) – komentar:

„Utjecaj nije dovoljan“, tvrdi 6 od 10 ispitanika. Dva puta spominje se problem neusklađenosti OCD-a. Jedan ispitanik ističe potrebu za boljim informiranjem građana, a jedan problem nepovjerenja u političare.

3. Potrebe u vremenu krize (npr. iskustva u vrijeme krize vezano za epidemiju bolesti koronavirusom):

Čak 6 od 10 jednakih odgovora odnosi se na jednaka prava za sve, odnosno poštivanje ljudskih i građanskih prava. Četiri od 10 ispitanika napisalo je da je važna pravovremena i točna informiranost građana. Socijalna osjetljivost i povjerenje prema političarima spomenuti su po jednom.

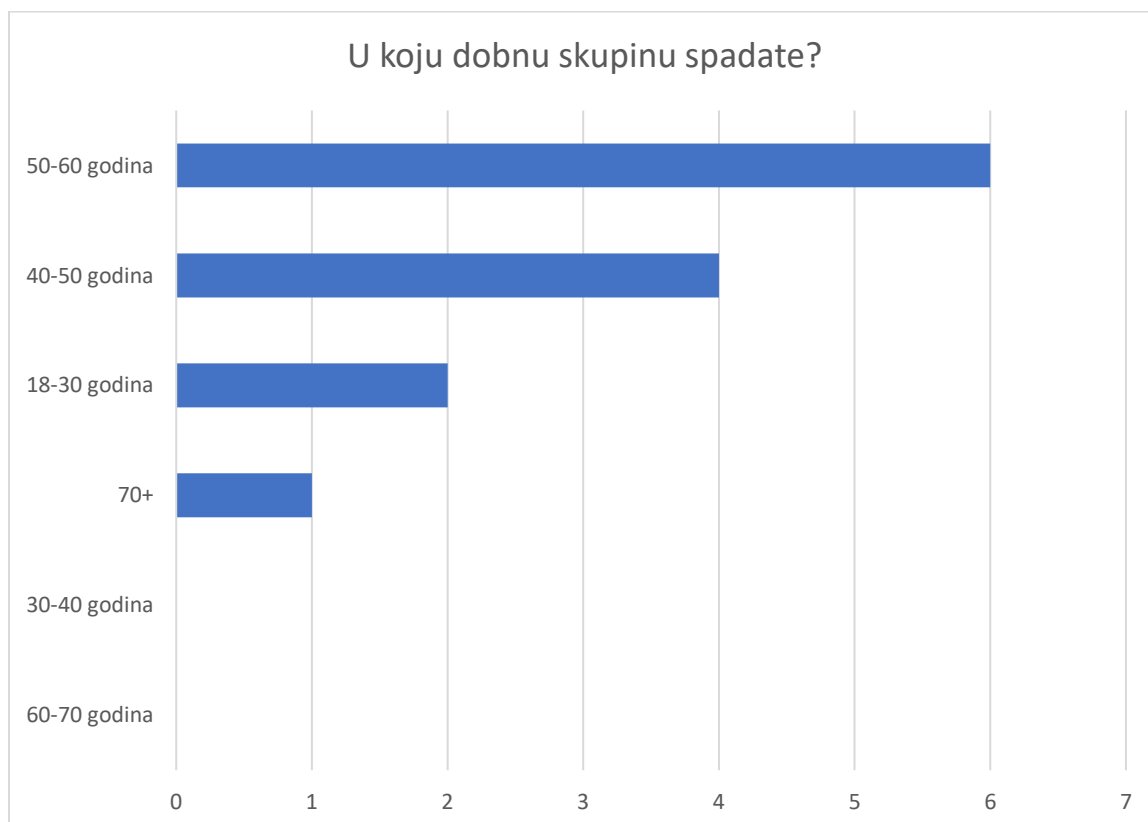
4. Molimo vas opišite jedan problem koji vas je najviše opteretio u zadnje dvije godine.

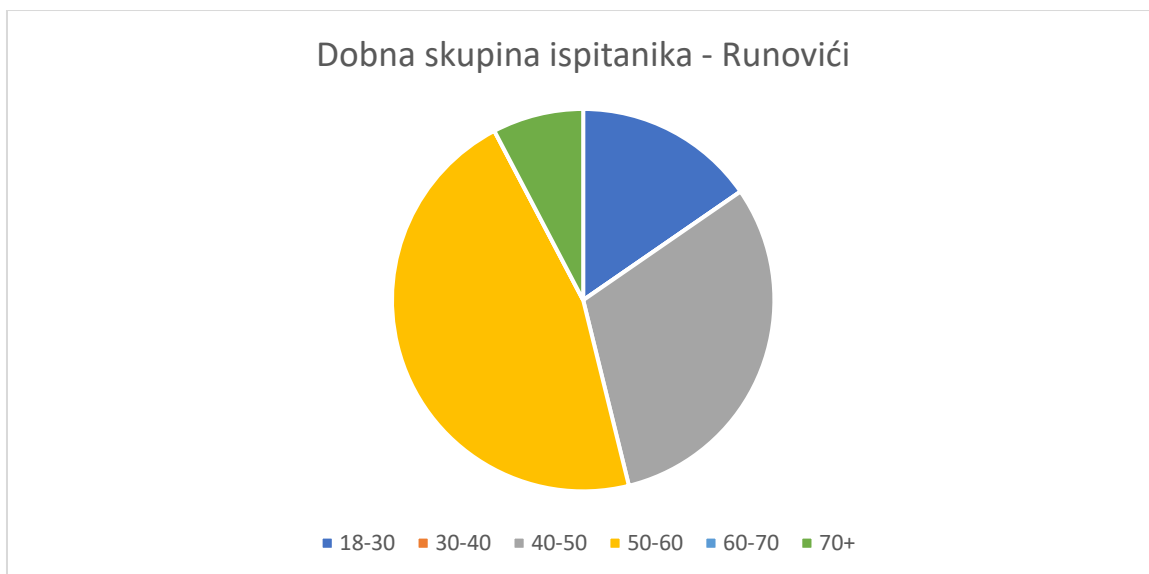
Rat u Ukrajini uvjerljivo je najviše opteretio ispitanike sa 5 navoda, sljedeći je COVID19 sa 4 navoda, a spomenuti su po jednom i opća ekonomska nesigurnost, korupcija, te sporost i nedostupnost administracije.

Anonimna anketa s građanima, uzet je uzorak od 13 ispitanika – građana općine Runovići.

ANALIZA UZORKA

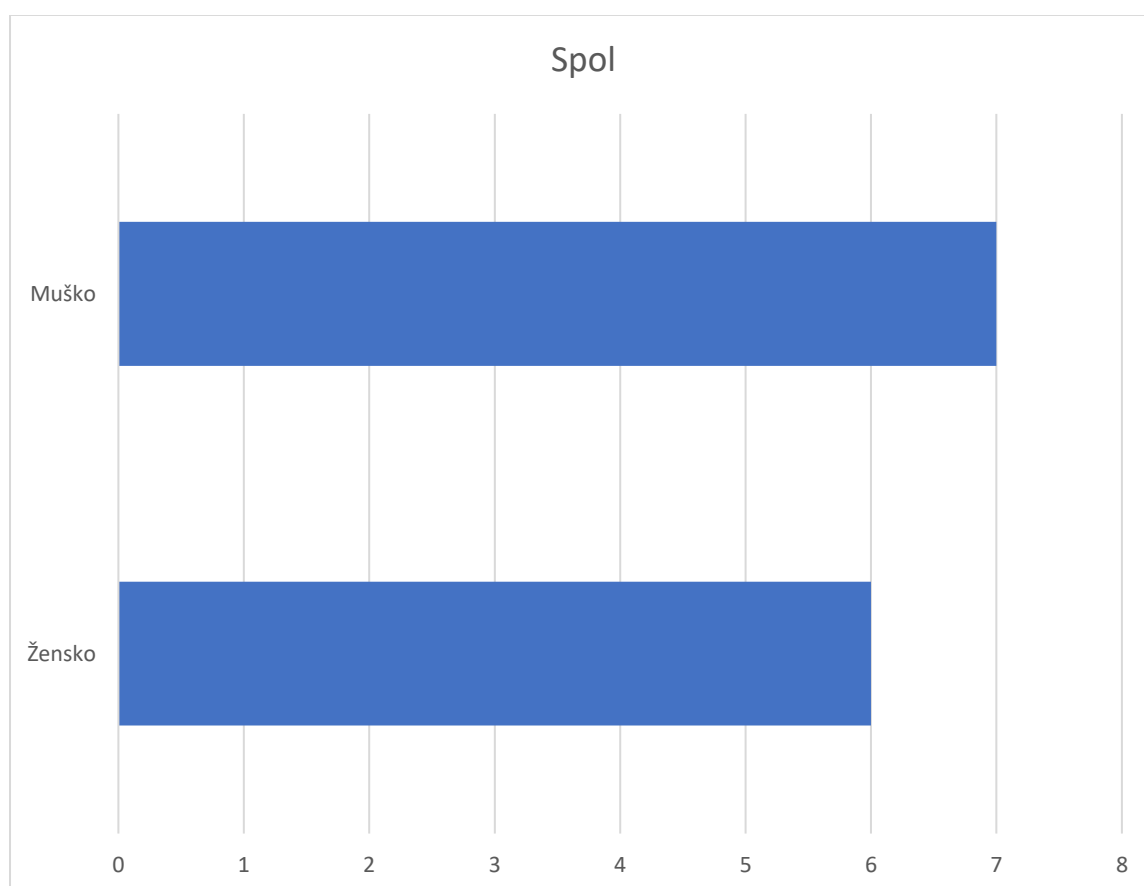
g) Pitanje – U koju dobnu skupinu spadate?

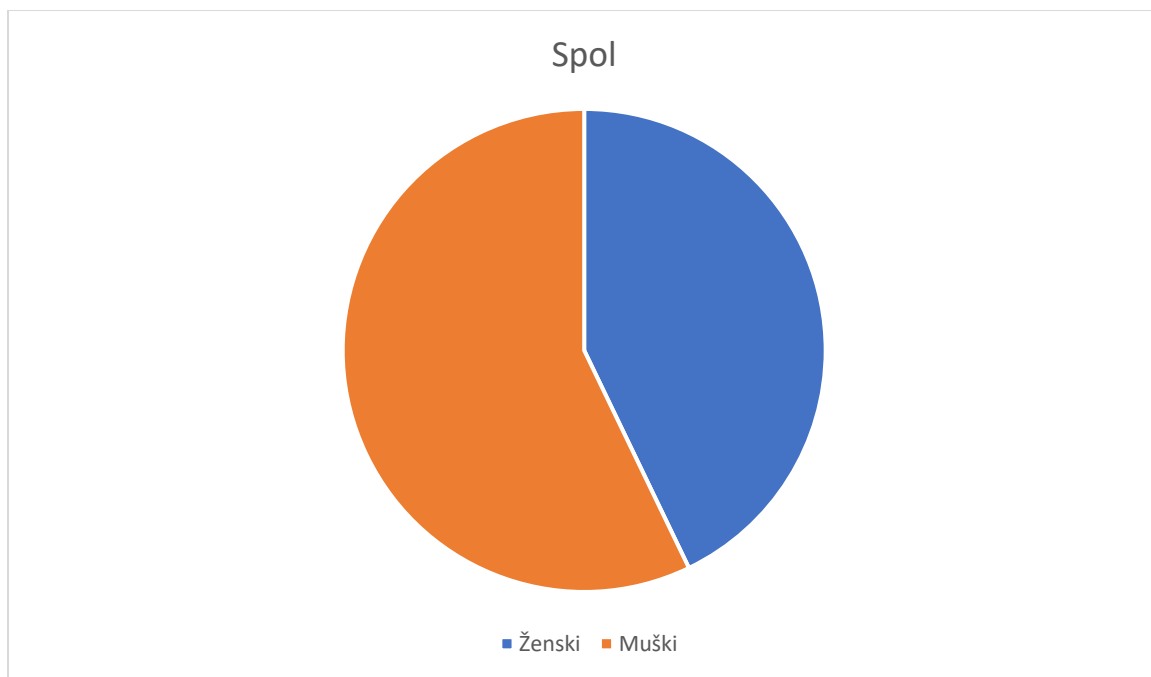

Čak 6 anketiranih ima između 50 i 60 godina, jedan ispitanik ima više od 70. 4 ispitanika ima između 40 i 50 godina, te preostala 2 ispitanika 18-30 godina.

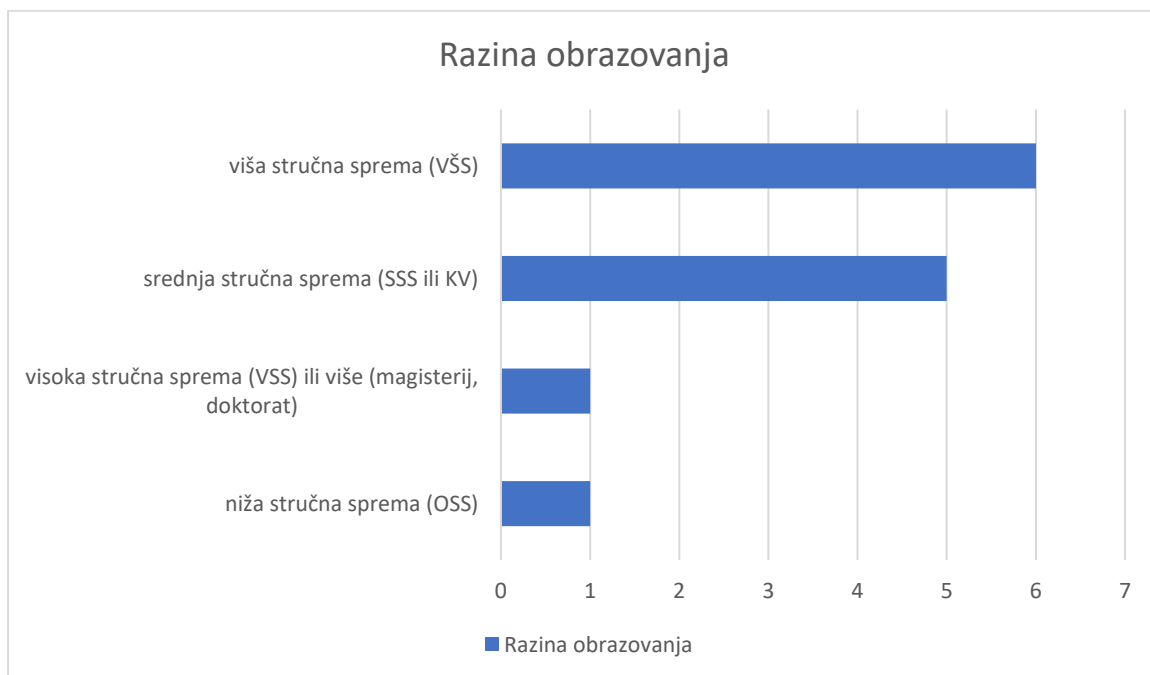
h) Pitanje – Spol anektirane osobe

Ispitanici su u 6 slučajeva ženskog spola, a preostalih 7 muškog.

i) Pitanje – Razina obrazovanja

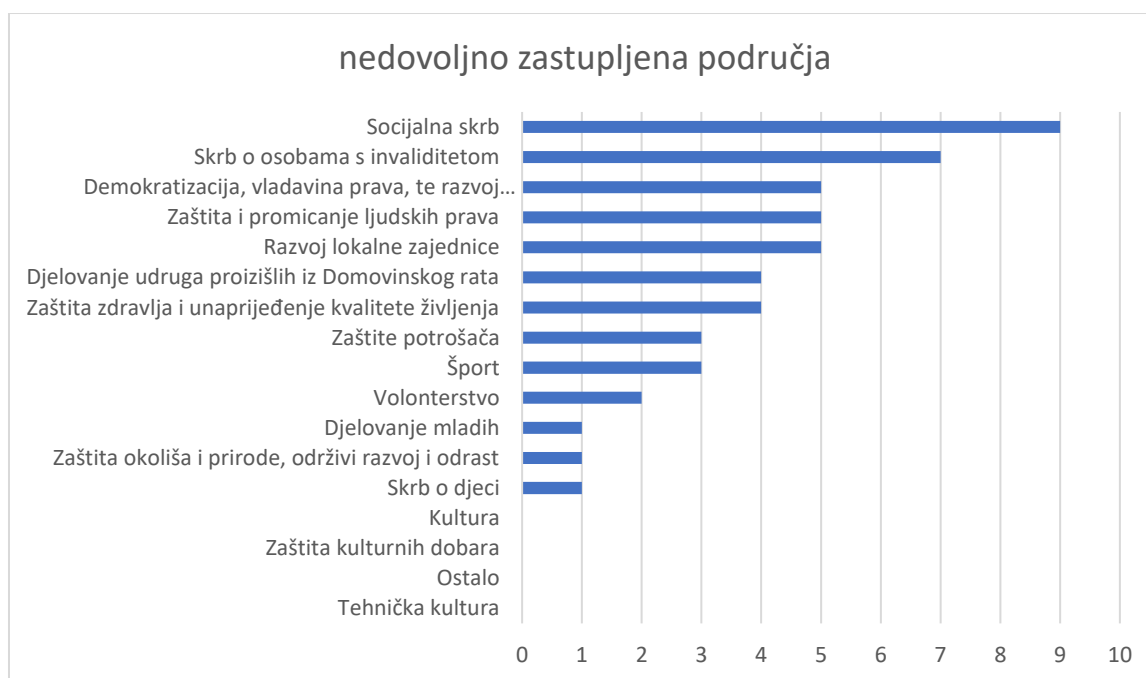

Podatci pokazuju da je uzorak dobno raznovrsan, sa nešto višom prosječnom dobi ispitanika, te da je spolno raznovrsan sa nešto više muških ispitanika. Jedan ispitanik ima OSS razinu obrazovanja, odnosno nižu stručnu spremu, dok ih 5 ima SSS, srednju stručnu spremu. Prevladava viša stručna sprema VŠS, sa čak 6 ispitanika (VSS) a visoku, magisterij ili doktorat ima 1 ispitanik.

ANALIZA PODATAKA

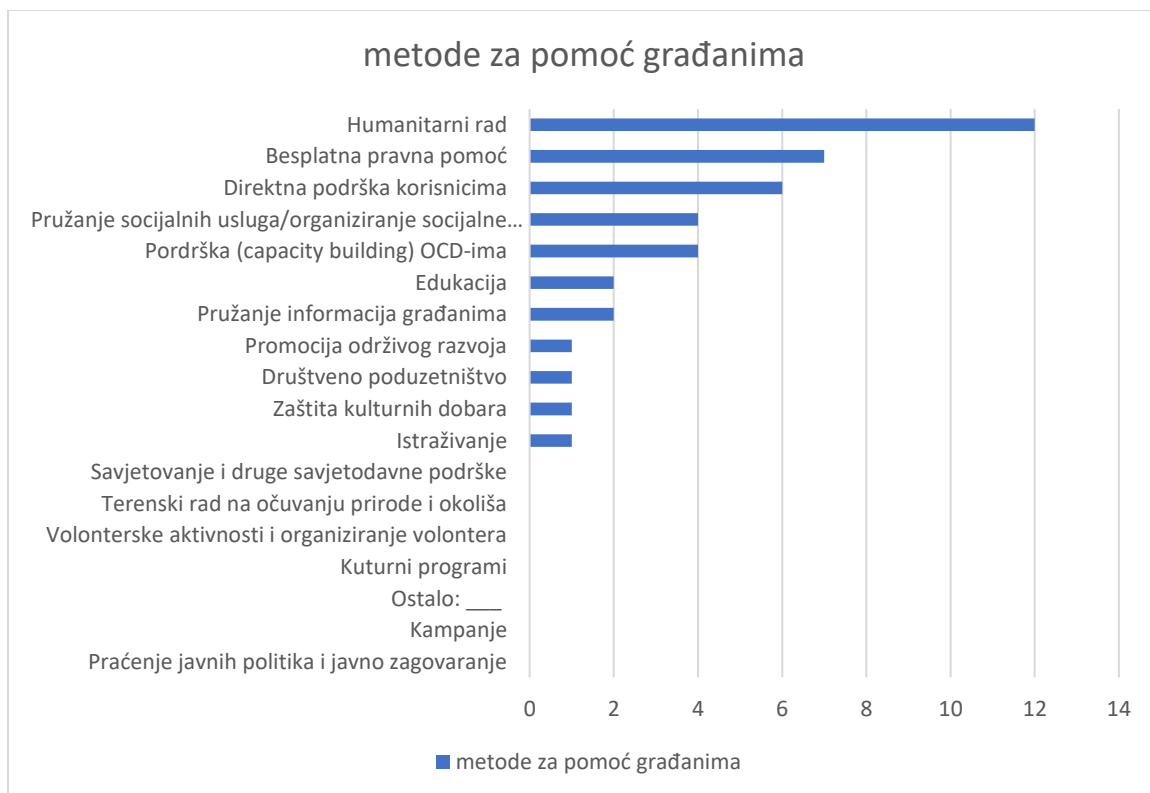
1. **Pitanje – Označite područja za koja mislite da je potrebno dodatno raditi u vašoj lokalnoj zajednici – koja nisu dovoljno dobro organizirana / zastupljena:**
 - a) Demokratizacija, vladavina prava, te razvoj obrazovanja
 - b) Djelovanje mladih
 - c) Djelovanje udruga proizišlih iz Domovinskog rata
 - d) Kultura
 - e) Skrb o djeci
 - f) Skrb o osobama s invaliditetom
 - g) Socijalna skrb
 - h) Šport
 - i) Tehnička kultura
 - j) Zaštita i promicanje ljudskih prava
 - k) Zaštita kulturnih dobara
 - l) Zaštita okoliša i prirode, održivi razvoj i odrast
 - m) Zaštita zdravlja i unaprijeđenje kvalitete življenja
 - n) Zaštite potrošača
 - o) Volonterstvo
 - p) Razvoj lokalne zajednice
 - q) Ostalo: _____

Većina ispitanika, čak njih 9 od 13 ističe socijalnu skrb kao temu gdje ima prostora za napredak, dok njih 7 zaokružuje skrb o osobama s invaliditetom. Slijede „Demokratizacija, vladavina prava...“, „Zaštita i promicanje ljudskih prava“, te „razvoj lokalne zajednice“ sa po 5 odgovora, dok je 4 korisnika istaknulo „zaštita zdravlja i unaprijeđenje kvalitete življenja“. 3 korisnika odabralo je „Zaštita potrošača“ i „Sport“, a „volonterstvo“ je kao odgovor izabrano 2 puta. Ispitanici su po jednom zaokružili odgovore „djelovanje mladih“, „skrb o djeci“, „Zaštita okoliša i prirode, održivi razvoj i odrast“. Preostale odgovore nitko nije zaokružio.

2. Pitanje – Koje metode bi se trebale po vašem mišljenju više koristiti za pomoć građanima?

- a) Direktna podrška korisnicima
- b) Pružanje socijalnih usluga/organiziranje socijalne podrške
- c) Besplatna pravna pomoć
- d) Savjetovanje i druge savjetodavne podrške
- e) Praćenje javnih politika i javno zagovaranje
- f) Istraživanje
- g) Edukacija
- h) Kampanje
- i) Kuturni programi
- j) Zaštita kulturnih dobara
- k) Terenski rad na očuvanju prirode i okoliša
- l) Humanitarni rad
- m) Društveno poduzetništvo
- n) Promocija održivog razvoja
- o) Pružanje informacija građanima
- p) Podrška (capacity building) OCD-ima
- s) Volonterske aktivnosti i organiziranje volontera
- t) Ostalo: ____

Čak je 12 od 13 ispitanika zaokružilo odgovor „Humanitarni rad“. To je ujedno i najzastupljeniji odgovor. Slijedi ga odgovor „besplatna pravna pomoć“ sasa 7 odabira. Odgovor „direktna podrška korisnicima“ sljedeći je sa 6 odabira, a slijede ga „pružanje socijalnih usluga...“ i „podrška OCD-ima“ sa 4 odabira. „Edukacija“ i „pružanje informacija građanima“ su sljedeći sa po 2 odabira. Po jednom odabrani odgovori su: „Promocija održivog razvoja“, „Društveno poduzetništvo“, „Zaštita kulturnih dobara“, „Istraživanje“. Preostale odgovore nitko nije odabrao.

3. Pitanje – Uključenost građana u Vaš rad?

- a) Kontinuirano i u potpunosti
- b) Povremeno
- c) Nikako

*kada i u kojim situacijama:

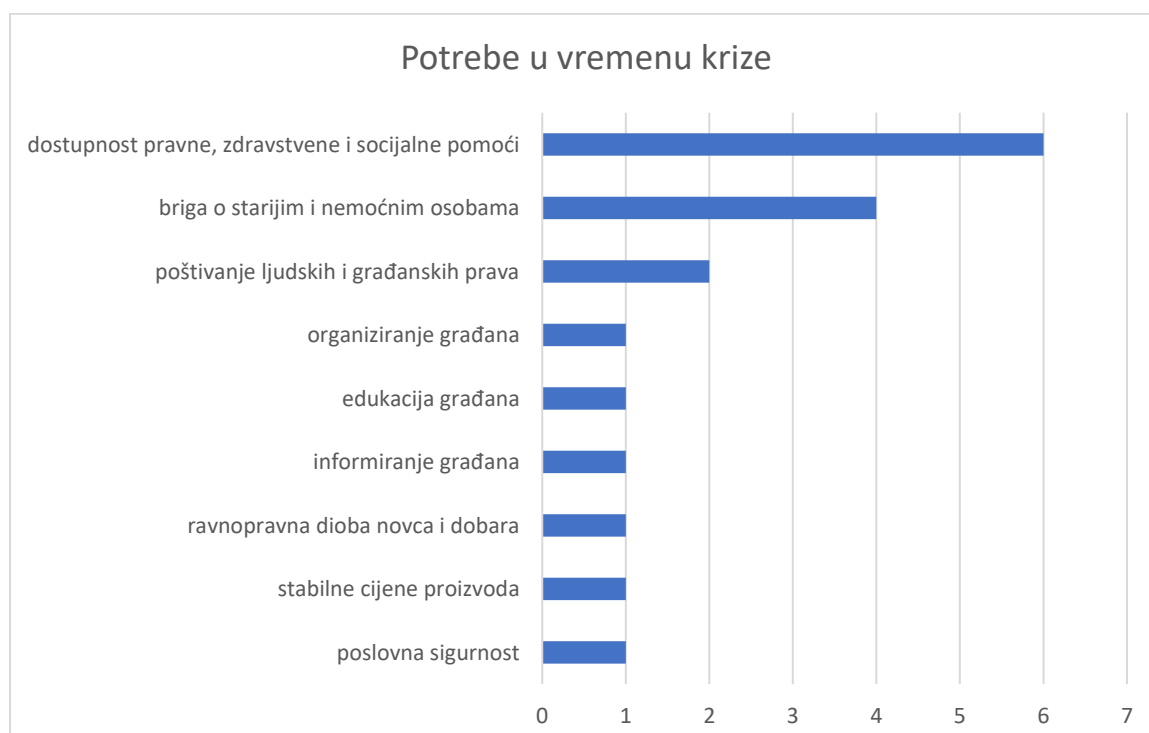

Većina ispitanika, 10 od 13 smatra da se građani „povremeno“ uključuju u rad. 3 ispitanika odabrao je odgovor „Kontinuirano i u potpunosti“ a nitko nije rekao „nikako“. Kada i u kojim situacijama odgovori se uglavnom odnose na građanske akcije i slične suradnje.

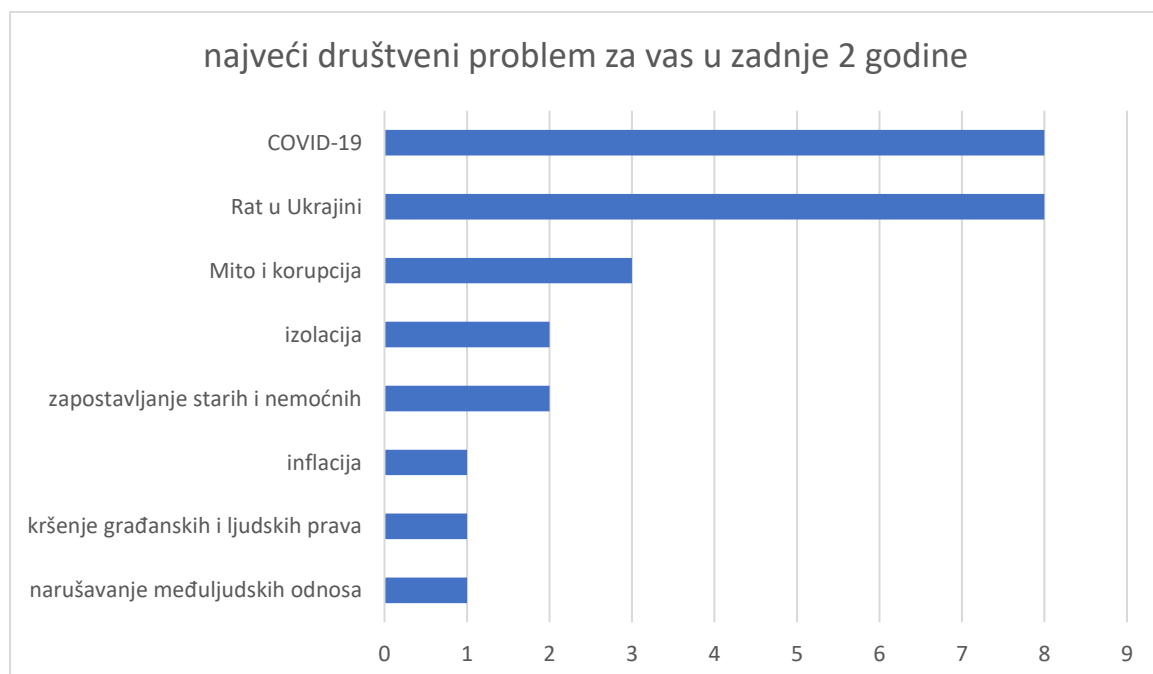
4. Pitanje – Opisno: Sastoji se od dva dijela:

-Potrebe u vremenu krize (npr. iskustva u vrijeme krize vezano za epidemiju bolesti korona virusom):

-Molimo Vas opišite jedan društveni problem koji Vas je najviše opteretio u zadnje dvije godine:

Ispitanici vide dostupnost pravne, zdravstvene i socijalne pomoći kao najvažniju u vrijeme krize, navedeno 6 puta. Ističe se potreba za brigom o starijim i nemoćnim osobama, što je navedeno 4 puta. Poštivanje ljudskih i građanskih prava kao što je sloboda kretanja ljudi, robe, dobara i usluga navodi se 2 puta. U vrijeme krize po jedan ispitanik naveo je kao potrebu organiziranje građana, edukaciju građana, informiranje građana, ravnopravnu diobu novca i dobara, stabilnost cijene proizvoda, te poslovnu sigurnost.

Uvjerljivo prednjače COVID 19 i rat u Ukrajini (8 puta navedeni). Ispitanici potom navode problem označen „mito i korupcija“ sa 3 navoda, a zapravo se radi o cijeloj paleti problema koji se mogu svesti na taj pojam (nepotizam, pogodovanje elitama, nevjerodostojnost političara, nejednaki uvjeti i pravila za sve građane, razne vrste pogodovanja radi interesa). Po 2 ispitanika istaknulo je izolaciju i zapostavljanje starih i nemoćnih kao problem. Odgovori koji nisu česti, ali dobro prikazuju situaciju, sa po 1 navodom ispitanici navode inflaciju, kršenje ljudskih i građanskih prava, te narušavanje međuljudskih odnosa. Kršenje ljudskih i građanskih prava odnosilo se opisno na ograničavanje slobode kretanja, slobode okupljanja, provođenja sportskih i kulturnih aktivnosti, te ostvarivanja prava na rad, a narušeni međuljudski odnosi ukazuju na narušene odnose pri radu zbog promjena pod utjecajem krize.

5. Desk analiza za općine Cista Provo i Runovići

Analizirani su slijedeći dokumenti:

Za Općinu Cista Provo:

- Statut Općine
- Proračun općine i financijski izvještaji
- Prostorni plan općine Cista Provo
- Provedbeni program Općine Cista Provo za mandatno razdoblje 2021.-2025.
- Procjena rizika od velikih nesreća za Općinu Cista Provo (2020.)

Za Općinu Runovići:

- Statut Općine
- Proračun općine i financijski izvještaji
- Procjena ugroženosti stanovništva, materijalnih i kulturnih dobara i okoliša od katastrofa i velikih nesreća
- PUR Analiza situacije za grad Imotski i općine
- PUR Strategija razvoja za grad Imotski i općine

Temeljem Odluke Vlade RH o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (NN 158/2013 (27.12.2013.)), Općina Runovići i Općina Cista Provo spadaju (kao i Splitsko-dalmatinska županija) u II. skupinu jedinica lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 75% i 100% prosjeka Republike Hrvatske. Utjecaj na gore navedeno ima manje poljoprivreda i industrija, a više činjenica da se navedene općine nalaze u zaleđu grada Splita, te da se zadnjih godina na njihovom području zahvaljujući blizini Jadranskog mora, kao i prirodnoj i kulturnoj baštini, ubrzano razvija turizam.

Stećci proglašeni UNESCO baštinom

Stećci proglašeni UNESCO baštinom

6. Procjene potencijalnih uzroka krize na području općina Cista Provo i Runovići

Poplave i bujice

Najveći dio prostora Općine Runovići zauzimaju kraško-vapnenački tereni i bezvodna područja izgrađena od poroznih vapnenaca, gdje atmosferske vode brzo poniru pa nema površinskih voda niti izvorišta. Hidrografija područja Općine Runovići, iako nosi sve specifičnosti krša, donekle je modificirana pojavom flišnih sinklinala koje su izgrađene od slabo propusnih ili vodonepropusnih naslaga. Uslijed toga se, na ovom području, javljaju bujični tokovi u smjeru jug sjever međutim od ovih bujice ne prijeti opasnost za nastanak katastrofe ili velike nesreće. Naime, korito bujice ide brdom i uliva se kroz polje u rijeku Vrljiku.

Područjem Općine Runovići protiče rijeka Vrljika tako da postoji opasnost od poplave za stambene objekte. Poplava poljoprivrednih površina očituje se gotovo svake godine u nižim predjelima Imotskog polja, stambeni objekti nisu ugroženi, osim u slučaju dugotrajnijih obilnih kiša. U slučaju da provre «Vranjača» što se u zadnjih trideset godina dogodilo jedan put dolazi do poplava većih poljoprivrednih površina, dvije obiteljske kuće i desetak podruma u naselju Ljubičići – Jakići. U slučaju puknuća brane Ričice koja je građena u periodu 1980.-1985., sa prvenstvenom namjerom akumuliranja vode za vrijeme poplavnih valova, te korištenje tako akumulirane vode u sušnom periodu za navodnjavanje Imotsko - Bekijskog polja došlo bi do poplava većih poljoprivrednih površina, dijela lokalne prometnice Vinjani – Runovići, deset

obiteljske kuće i dvadeset podruma te podruma i skladišta jednog gospodarskog objekta u naselju Ljubičići – Jakići.

Potresi

Cjelokupni teritorij Splitsko-dalmatinske županije seizmički je aktivan ali s različitim seizmičkim rizicima na pojedinim područjima. Zona IX stupnja MSK ljestvice zahvaća područje pl. Biokovo, lokalitete Makarska – Imotski - Sinj u ukupnoj površini od cca 4000 km².

Posljedice koje potres može izazvati na infrastrukturi (procjene posljedica za područje općine Runović:

- Može doći do manjih odrona stijena na Ž- 6200 između Runovića i Slivna, što bi na kraće vrijeme moglo otežati odvijanje cestovnog prometa.
- Zbog puknuća i oštećenja vodospreme Kundidi i Nogale, oštećenja crpne stanice u Ljubičića, pucanja cjevovoda Runović - Slivno i Podbablje Podosoje bit će problem s opskrbom vodom za piće, doći će do zamućenja vode pa će trebati organizirano snabdijevanje pučanstva cisternama.
- Kao posljedica razaranja objekata moguća je pojava požara, za čije gašenje se neće moći koristiti mjesna vodovodna mreža, jer će i na istoj nastati oštećenja, tako da će se za gašenje morati koristiti drugi, alternativni izvori napajanja vodom.

- može doći do problema u opskrbi električnom energijom zbog oštećenja mreže 10 kV dalekovoda kojima se preko Poljica opskrbljuju Slivno, odnosno 10 kV dalekovoda Konjevod – Kamenmost - Zmijavaci - Runovići do Podosoja i TS 10/04 kV po naseljima
- Može doći do rušenja nosača baznih radijskih postaja GSM mreže u Runoviću (Mračaj), oštećenja na TK mreži i objektima područnih centrala (UPS) u Runoviću i Slivnu.
- Biti će oštećeni objekti od posebnog značaja kao što su O.Š. Runović, P.Š. Sebišina i P.Š. Slivno, Dom za starije i nemoćne osobe Runović, crkva Gospe od Karmela u Runoviću, Sv. Nikole u Podosoju, Sv. Trojstva u Slivnu, i Sv. Ivana u Runoviću (Sebišina), poštanski uredi u Runoviću i Slivnu te
- prostorije općinske uprave u Runoviću itd.), što će bitno otežati normalno funkcioniranje zajednice.
- Može doći do pucanja brane Ričice isljed čega bi došlo do plavljenja većeg dijela imotskog polja, plavljenja dijela lokalne ceste Vinjani – Runovići i njenog zatvaranja te poplave deset obiteljskih kuća koji su izgrađene u nižem dijelu naselja Runović.

Olujni i orkanski vjetar

Opasne su hidrometeorološke pojave one koje se javljaju diskontinuirano (povremeno), i u pravilu predstavljaju opasnost po ljudske živote i pričinjavaju velike materijalne štete. Nevrijeme je kompleksna vremenska pojava koja se manifestira jakim oborinama (često u obliku pljuskova), olujnim ili orkanskim vjetrom, jakim električnim izbijanjima, a nerijetko i tučom. Učinci nevremena su raznovrsni, ovisno o tome u kojim se vremenskim pojavama ono manifestira. Prema definiciji olujni vjetar je onaj koji, prema Beaufortovoj ljestvici za ocjenu jačine vjetera ima 8 stupnjeva – bofora (na ljestvici od 12 stupnjeva).

Na području Imotske Krajine (dakle, i općine Cista Provo i Općine Runovići) vjetar doseže orkansku jačinu samo u kratkim i prilično nepravilnim intervalima, pa zbog toga nema onakvo rušilačko djelovanje kao, na primjer, u tropskim ciklonama.

Godišnji prosjek dana s olujnim i jakim vjetrom na tom području, zbog pojave bure i juga, doseže 23 dana (podaci sa mjerne stanice Imotski).

Kad oluja ili olujni vjetrovi već haraju, stanovite mjere zaštite mogu se i trebaju poduzimati, prije svega radi zaštite ljudskih života. Mjera u prometu je zabrana odvijanja. Takve su zabrane operativne naravi u zračnom, cestovnom i pomorskom prometu. U području elektroprivrede i telefonskog prometa, kidaju se električni i telegrafski vodovi, ruše njihovi nosači. U snabdijevanju vodom olujni i orkanski vjetar može indirektno utjecati na poremećaj opskrbe jer bi pri prekidu opskrbe električnom energijom na duže vrijeme bio onemogućen rad crpnih stanica. U poljoprivredi i šumarstvu, uzrokuju prijelom stabljika, otresanje ploda, lom grana i cijelih stabala voćaka, vinove loze i različitog šumskog drveća.

Epidemije i pandemije

Virus influence ili gripe uzrokuje svake godine veći ili manji pobol stanovništva pretežito u zimskom periodu u obliku epidemije. Bolest se manifestira teškim općim simptomima i pretežito respiratornim smetnjama i razvojem eventualnih komplikacija pa čak i smrtnim ishodom. Bolest traje desetak dana, ponekad i duže. Pacijent tijekom bolesti nije radno sposoban. Virusi influence tijekom među pandemijskog razdoblja (epidemiološki je to razdoblje zadnjih nekoliko godina nakon posljednje epidemije 2009. – 2010.), koji cirkuliraju među stanovništvom, srodni su virusima iz proteklih pandemija. Svake 2 – 3 godine dolazi do selekcije sojeva koji se dovoljno razlikuju od virusa na koji u stanovništvu postoji visoka razina kolektivnog imuniteta te su sposobni uzrokovati epidemiju među stanovništvom. Takve promjene prevladavajućeg virusa nazivaju se "antigenski shift". Tipične epidemije gripe uzrokuju porast incidencije pneumonije, što se očituje većim brojem hospitalizacija i smrtnosti.

Iskustva iz zadnje pandemije 2009. – 2010. i pojave novog pandemijskog virusa, A (H1N1) pdm, zaslužna su za nove spoznaje temeljem kojih je napravljena revizija svih dotadašnjih postojećih planova za pripremljenost za suzbijanje pandemije te je izrađen i novi Nacionalni plan, koji je u međuvremenu i revidiran u svrhu pripreme za novi potencijalni val.

Međutim, uvijek postoji mogućnost iznenađenja kada epidemija izmiče kontroli i prelazi u pandemiju širih razmjera, što se i dogodilo 2020.godine pojavom pandemije bolesti uzrokovane virusom COVID-19.

Došlo je do masovnog pobola stanovništva od kojih su neki imali težu kliničku sliku s mogućim smrtnim ishodom, a zbog velikog broja bolovanja javili su se značajni gubici u gospodarstvu, odnosno nastale su teškoće u funkcioniranju kritične infrastrukture.

Vrijeme od otkrića novog podtipa virusa i punog razvoja pandemije može biti nedovoljno za razvoj cjepiva i stanovništvo se neće moći pravovremeno preventivno zaštititi, čak niti najranjivije skupine, ali niti zdravstveno osoblje koje bi moralo liječiti osobe s težom kliničkom slikom. Bez obzira na nemogućnost pravovremene nabave cjepiva za sprečavanje pandemije, svaka aktivnost na pripremanju za pandemiju je od koristi.

U izradi scenarija za budućnost potrebno je osvrnuti se na tijek događaja koji su se dogodili u Republici Hrvatskoj 2009. godine, dakle u tijeku pandemije 2009. – 2010. najveća opterećenost u pandemiji bila je ona zdravstvene službe dok su druge esencijalne službe uredno funkcionirale. To se može pripisati specifičnosti zadnje pandemije u kojoj je zabilježen relativno mali broj manifestno oboljelih (oko 58.000) koji su se javili zdravstvenoj službi.

Pandemija koja se dogodila 2020. (korona virus), bila je znatno gora, drugačija, i usprkos svim preventivnim mjerama, neočekivana u tim razmjerima.

Unutar zdravstvene službe, najveću opterećenost, podnijela je epidemiološka služba koja je nositelj komunikacije svih protuepidemijskih mjera prema svim dijelovima zdravstvene službe, a ujedno je i sama provodila protuepidemijske mjere obuzdavanja širenja uz aktivno traženje kontakata oboljelih i primjenu profilakse antivirusnim lijekovima.

Posljedice epidemije na život i zdravlje ljudi

(Analiza na temelju desk istraživanje – dokumenti Općina Cista Provo)

Tijekom epidemijskog događaja od 9 tjedana ukupno su oboljele 800 osoba, od kojih je pomoć liječnika primarne zdravstvene zaštite zatražilo njih 100 (12,5 %). Zbog razvoja komplikacija bolesti, 3 oboljelih (0,37 %) zahtijevalo je bolničko liječenje. U jedinicama intenzivnog liječenja

liječena je 1 osoba oboljela od gripe. Od gripe i njenih komplikacija kroz 9 tjedana umrlo je ukupno 4 od svih oboljelih osoba (smrtnost od 0,5%).

Posljedice na gospodarstvo

(Analiza na temelju desk istraživanje – dokumenti Općina Cista Provo)

Neposredni gubici gospodarstva odnose se na dane liječenja i dane bolovanja. Od radno aktivnih stanovnika Općine, na bolovanje će zbog gripe otići oko 193 osoba (40%). Uz gubitak barem 15 radnih dana te uz trošak jednog radnog dana od 390 kn (trošak radnog dana radnika s prosječnom plaćom), ovakva pojava pandemije izazvala bi gubitke od oko 1.129.050 kn. Osim ovih gubitaka u gospodarstvu prijeti ponegdje i kompletan prekid gospodarskih djelatnosti jer nema dostatnih kapaciteta za prevladavanje izostanka bolesnih radnika. Gubici zbog bolničkog liječenja oko 5 osoba kroz bar 10 dana uz prosječnu cijenu bolničkog dana od oko 2.850,00 HRK iznosi 142.500,00 HRK, a ukupni gubici zbog smanjivanja privredne aktivnosti procjenjuju se na dodatnih 10% od planiranog proračunskog prihoda Općine, ukupno 1.046.480 HRK, što iznosi 5,4 % planiranih prihoda Općine za 2020. godinu

7. Preporuke i mjere zaštite

Mjere zaštite - poplave i bujice

Najvažnije mjere koje se provode na bujičnim područjima su regulacija korita u dijelovima vodotoka koji prolaze kroz naselja, stalno čišćenje, uređenje većih ponora i propusta ispod ceste te sprječavanje stvaranja naplavina u njima. Zabranjena je svaka gradnja i druge radnje kojima se onemogućava izgradnja i održavanje vodnih građevina ili na bilo koji način umanjuje protočnost korita i pogoršava vodni režim. Također je zabranjeno odlagati zemlju, kamen, otpadne i druge tvari, te obavljati druge radnje kojima se može utjecati na promjenu vodotoka, vodostaja, količine ili kakvoće vode ili otežati održavanje vodnog sustava, te povećati stupanj ugroženosti od štetnog djelovanja vodotoka. U slučaju poplave (bujice) Tehničko i gospodarsko održavanje vodotoka, vodnog dobra i regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina, te osnovnih građevina melioracijske odvodnje, provodi se prema programu uređenja rijeka, vodotoka i drugih voda, koji se donosi u okviru Plana upravljanja vodama.

Smanjenje razornog djelovanja bujica preventivno će se postići:

- sustavnim održavanjem potoka i kanala,
- zabranom gradnje unutar inundacijskog pojasa bujica (javno vodno dobro),
- uređenjem i održavanjem zatvorenih kanala uz prometnice te njihovo korištenje kao dijela sustava odvodnje oborinskih voda,
- pošumljavanjem i održavanjem vegetacije i poljoprivrednih kultura i terasa na padinama.

Mjere zaštite od potresa

Zaštita od potresa definira se kroz mogućnost pristupa objektima te kroz razne tehničke mjere. Da bi se spriječile teže posljedice potresa potrebno je planirati i projektirati rekonstrukciju/obnovu i izgradnju građevina otpornih na predviđenu jačinu potresa, tako da se predvide otporne i elastične konstrukcije za nove građevine, te ugradnja pojačanih

konstruktivnih rješenja u povijesne kamene građevine ili u nove građevine građene prije 1964.godine. Zgrade građene nakon 1964.godine u načelu su otporne na potres jačine VII stupnja MSK-78 ljestvice. Planirani objekti moraju biti projektirani u skladu sa važećom tehničkom regulativom koja određuje uvjete za potresna područja.

Učinkovita zaštita od štetnih djelovanja potresa usmjerena je prije svega prema preventivnim segmentima, kao jedinom pouzdanom načinu zaštite, a ostvaruje se putem tehničko građevinskih mjera (mjere zaštite u sklopu Urbanističkih i Detaljnih planova uređenja, proračuni konstrukcija, nadzor nad gradnjom, i dr.). Također se treba provesti mikrozoniranja da se utvrdi seizmička otpornost građevina za koje ista nije poznata, te na temelju tih podataka popravi seizmička otpornost građevina. Potrebno je provoditi permanentnu, sustavnu edukaciju stanovništva, uključujući djecu već od predškolske dobi, o svim aspektima potresa.

Mjere zaštite od epidemije

U sprječavanju zaraza, epidemija, epizotija: tražiti pomoć Zavoda za javno zdravstvo Splitsko-dalmatinske županije.

Nositelj glavnine mjera zaštite prilikom epidemije korona virusom bili su Stožeri civilne zaštite, Zavodi za javno zdravstvo i ostali objekti zdravstva.

Od objekata zdravstva na području Općine Runovići postoje: Ambulanta Runovići i Ambulanta Slivno U sklopu Ambulante Runovići djeluje ambulanta opće prakse sa jednim liječnikom i medicinskom sestrom, stomatološka ordinacija sa stomatologom i medicinskom sestrom te Ljekarna Runović. Ambulanta Slivno djeluje sa jednim liječnikom opće prakse i medicinskom sestrom. Ambulante primarne zdravstvene zaštite i stomatološka opremljene su za pružanje primarne zdravstvene zaštite, a u nesrećama i katastrofama imaju opremu za pružanje prve medicinske pomoći. U posebnim uvjetima mogu vršiti i trijažu ozlijeđenih. Mogućnost za skrb o ozlijeđenima je ograničena budući da je broj liječnika opće prakse i drugog medicinskog osoblja nedostatan. Pored toga ne postoji nikakva mogućnost transporta ozlijeđenih ili poginulih jer ova ustanova ne raspolaže nikakvim vozilima.

Na području općine Cista Provo postoji jedna ordinacija primarne medicine u Aržanu (jedan liječnik i medicinska sestra) i jedna stomatološka ordinacija. U Lovreću se nalazi najbliži Dom zdravlja. U naselju Cista Provo je Ljekarna. U Šestanovcu se nalazi ispostava Zavoda za hitnu medicinsku pomoć Splitsko – dalmatinske županije. Ordinacija primarne medicine i stomatološka ordinacija su opremljene za pružanje primarne zdravstvene zaštite, a u nesrećama i katastrofama raspolažu opremom za pružanje prve pomoći. u posebnim uvjetima mogu vršiti i trijažu ozlijeđenih. Broj medicinskog osoblja je nedostatan za skrb o ozlijeđenima.

Usvojenost strategija, normativne uređenosti te izrađenosti procjena i planova od značaja za sustav civilne zaštite

Općine su je 2010. godine usvojile Procjenu ugroženosti stanovništva, materijalnih, kulturnih dobara i okoliša te Plan civilne zaštite i Plan zaštite i spašavanja.

Kako je navedeno u poglavlju 1.6. Procjene Općina je sukladno odredbama Zakona o sustavu civilne zaštite („Narodne novine“ broj 82/15.) i Pravilnika o sastavu Stožera, načinu rad te uvjetima za imenovanje načelnika, zamjenika načelnika i članova Stožera civilne zaštite („Narodne novine“ broj: 37/16. i 47/16.) osnovale su Stožer civilne zaštite. Sukladno

navedenom Zakonu potrebno je osnovati postrojbu civilne zaštite opće namjene te imenovati povjerenike civilne zaštite. Potrebno je izraditi i usvojiti godišnji plan razvoja sustava kao i smjernice za razvoj sustava za četverogodišnje razdoblje te je analizirano stanje sustava u prethodnom razdoblju. U Proračunu treba predvidjeti financijska sredstva za razvoj i podizanje sustava civilne zaštite na višu razinu. U području usvojenosti strategija, normativne uređenosti i izrađenosti planskih dokumenata potrebno je izraditi Standardne operativne postupke za djelovanje gotovih snaga kod brzo narastajućih prijetnji, posebno za dobrovoljna vatrogasna društva na području Općine. Također je potrebno odrediti objekte za sklanjanje i odrediti voditelje istih. Osim navedenoga, općinski načelnik bi trebao odrediti osobu koja će u opisu poslova imati vođenje baza podataka i operativnu pripremu za djelovanje operativnih snaga pri povećanoj prijetnji rizika nastanka velike nesreće.

Sustav ranog upozoravanja

Vezano za sustav ranog upozoravanja potrebno je istaknuti da JLS razmjenjuju podatke s Područnim uredom za zaštitu i spašavanje Split te će jedna i druga strana biti pravovremeno obavještena o nastupanju prijetnje koja može izazvati veliku nesreću. Potrebno je organizirati sustav pomoću kojeg će vatrogasne postrojbe područja općine obavještavati izvršno tijelo o intervencijama, posebno o onima koje uključuju opasne tvari.

Sva naselja u općinama su pokrivena sirenama (DVD-ovi) s kojima se može objaviti nastupanje opće opasnosti. Procjenom ugroženosti stanovništva, materijalnih, kulturnih dobara i okoliša svi bitni sudionici sustava civilne zaštite Općine su upoznati s područjima koja mogu biti zahvaćena brzo narastajućim ugrozama velikom nesrećom od bujica ili tehničko tehnoloških ugrožavanja opasnim tvarima. Kako bi se stanje sustava u ovome segmentu podiglo na višu razinu potrebno je organizirati tribine i ukazati lokalnom stanovništvu na posljedice velikih nesreća i upoznati ih s načinom provedbe samozaštite i organizirane zaštite te zahtijevati od posjednika opasnih tvari postavljanje sirena za slučaj nesreće s izvan lokacijskim posljedicama. Također bi trebalo svako naselje pokriti sirenom za uzbunjivanje u slučaju povećane prijetnji rizika nastanka velike nesreće.

Stanje svijesti pojedinaca i odgovornih tijela

Da bi se stanje svijesti podiglo na višu razinu potrebno je po mjesnim odborima organizirati tribine te upoznati lokalno stanovništvo s mogućim posljedicama neželjenih događaja kao i načinu samozaštite. U objektima u kojima se okuplja veći broj osoba (u prvom redu Osnovna škola) potrebno je provesti raspravu o prijetnjama te načinima kolektivne zaštite i samozaštite prisutnih osoba. Izuzetno je bitno da dobrovoljna vatrogasna društva na području izrade standardne operativne postupke za svaku brzo djelujuću prijetnju velikom nesrećom. Da bi se stanje svijesti pojedinaca bitnih za učinkovito djelovanje sustava civilne zaštite podiglo na razinu koja jamči sigurnost lokalnog stanovništva, potrebno je nastaviti održavati sastanke s liječničkim ekipama, povjerenicima civilne zaštite, voditeljima objekata namijenjenih za sklanjanje, a posebno s pripadnicima tima civilne zaštite opće namjene i upoznavati ih, odnosno unapređivati njihovo znanje o načinima djelovanja prijetnji, njihovim ulogama u reagiranju na prijetnju kao i o načinu samozaštite od iste.

8. Potrebe i potencijali zajednica u ruralnim područjima u vremenu krize

Potrebe zajednice u vremenu krize se svode na sigurnost građana, kao i osiguravanje zadovoljavanja elementarnih potreba. Međutim preduvjeti za gore navedeno se stvaraju u vremenu mnogo prije krize.

S obzirom da nemaju sve općine vlastiti DVD, potrebno je nastaviti ulaganje u opremanje specijaliziranom opremom za potrebe zaštite i spašavanja i edukaciju pripadnika JVP Imotski kako bi postali još spremniji i operativno sposobniji, ali i raditi na dodatnoj edukaciji stanovništva kako bi moglo pravilno reagirati i pomoći u kriznim stanjima.

Potrebno je razvijati suradnju između susjednih jedinica lokalne samouprave, te dogovoriti suradnju sa Splitsko dalmatinskom županijom (sukladno članku 30. stavak 2. Zakona o zaštiti i spašavanju (NN 174/04 i izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i spašavanju NN 79/07 i 38/09).

Prilikom donošenja (ili izmjena i dopuna) Prostornog plana uređenja svih JLS-a, Urbanističkog plana, kao i svih relevantnih planova, potrebno je ugraditi mjere zaštite od prirodnih i drugih nesreća sukladno pozitivnim zakonskim propisima.

Usvojenost strategija, normativne uređenosti te izrađenosti procjena i planova od značaja za sustav civilne zaštite: u roku od 3 mjeseca od dana donošenja Procjene ugroženosti izraditi planove zaštite i spašavanja sukladno Pravilniku o metodologiji za izradu procjena ugroženosti i planova zaštite i spašavanja (NN 38/08), te redovito ažurirati Procjene ugroženosti i planova zaštite i spašavanja.

Jedan od većih problema u vremenu krize je činjenica da se mnogi pojedinci teško prilagođavaju novonastalim uvjetima (vidljivo u vrijeme izolacije zbog korona virusa), što dovodi do socijalne isključenosti. Problem će se možda i povećati u vrijeme ekonomske krize (2022. inflacija, kriza zbog rata u Ukrajini). Umanjuje se sposobnost pojedinaca da se prilagode promjenjivim gospodarskim i društvenim uvjetima, a u rješavanju ovog problema veliku ulogu igraju i organizacije civilnog društva.

Glavni izazovi u ruralnim dijelovima Hrvatske (pa tako i u Imotskoj krajini) uključuju:

- diverzifikaciju gospodarske aktivnosti pružanjem informacija i potpore razvoju alternativnih aktivnosti koje generiraju dohodak;
- osiguravanje konkurentnosti poduzeća u ruralnim područjima ulaganjem u infrastrukturu za njihove potrebe te u ruralnu infrastrukturu općenito;
- procese održivog razvoja i ulaganja koji neće ugroziti postojeću prirodnu baštinu i resurse;
- osiguravanje obrazovanja i stručnog osposobljavanja kako bi se poboljšala konkurentnost stanovnika ruralnih područja;
- ulaganja u infrastrukturu i sela kako bi se unaprijedio život u ruralnim područjima i spriječio odlazak mladih ljudi;
- razvoj postojećih vrijednosti i prednosti ruralnih područja (npr. ruralni turizam, prehrambeni proizvodi), bolja promocija prepoznatljivih robnih marki iz ruralnih područja s naglaskom na hrvatski ruralni kulturni identitet;

- bolju usklađenost politika i izvora financiranja kako bi se osigurao održivi razvoj ruralnih područja.

Diljem Europe postoje brojni primjeri poljoprivrednika i ostalih poduzetnika iz ruralnog sektora koji su uspješno iskoristili lokalne prednosti i posebnosti za stvaranje novih ili održavanje postojećih radnih mjesta. Ta nova generacija pionira otkriva mogućnosti čak i u najudaljenijim predjelima, koristeći nove trendove i tehnologiju i stvarajući nove mreže i partnerstva koja im omogućuju pokretanje uspješnih poslova. Osposobljavanje i obrazovanje važni su pokretači tog procesa jer sadašnjim i budućim generacijama jamče stjecanje vještina i znanja o korištenju novih mogućnosti, ali i zadržavanju tradicionalnih djelatnosti. Međutim, ključni pokretač poduzetništva i zapošljavanja u ruralnim područjima jest želja ljudi da u tim predjelima žive i podižu djecu.

9. Zajednica kao pokretač razvoja

Zajednica može biti pokretač razvoja u uvjetima razvijene demokracije i javne svijesti koja prepoznaje probleme svoje sredine i aktivno sudjeluje u njihovom rješavanju. U lokalnim sredinama posebno nedostaju prostori bitni za izgradnju javnosti. Uspostavljanje mreže multifunkcionalnih prostora koje koriste brojne organizacije, neformalne inicijative i građani za različite javne namjene i potrebe zajednice pokazuje se kao jedan od temelja održivosti djelatnog i utjecajnog civilnog društva u Hrvatskoj, pa tako i u Imotskoj krajini.

U uvjetima krize ovaj problem se multiplicira, jer su ljudi dijelom uplašeni i nesigurni, te je potrebno pojačati razinu povjerenja u društvu i razviti osjećaj sigurnosti, što se može postići suradnjom i sudjelovanjem građana u donošenju odluka. Sudjelovanje građana u donošenju odluka svodi se na različite vrste savjetodavnih procesa koji gotovo u pravilu ne utječu na konačne odluke. U isto vrijeme se korupcija u upravljanju javnim resursima razotkrivaju u sve većim razmjerima. Ovakva iskustva narušavaju povjerenje građana u sustav i njegove institucije, no u isto vrijeme jačaju potrebu za primjenom modela sudioničke demokracije.

U Europi je sve veći broj različitih primjera, više ili manje formaliziranih, intersektorskih partnerstava oko upravljanja javnim i zajedničkim resursima, posebice u lokalnim zajednicama. Od lokalnih akcijskih grupa za ruralni razvoj koje uključuju aktere iz lokalnih uprava, civilnog društva i privatnog sektora do partnerstava lokalnih vlasti i mreža organizacija civilnog društva u osnivanju i upravljanju društvenim centrima. Pomak od sustava u kojem se javnim resursima upravlja isključivo putem institucija političke vlasti prema sudioničkom upravljanju omogućit će veću održivost, fer pristup i društvenu kontrolu korištenja. U konačnici, to znači maksimiziranje dugoročnih koristi za zajednicu i smanjivanje rizika zloupotrebe. Potrebno je poticati postojeće prakse, njihovo povezivanje i podizanje na razinu modela za održivi društveni razvoj.

Brojna znanstvena istraživanja pokazala su da ispitanici puno lakše navode ono čime nisu zadovoljni nego što bi željeli, tj. jasnije percipiraju smetnju nego što su spremni navesti neki oblik poboljšanja koji bi željeli u nekom prostoru ili određenoj lokaciji. Neposredno povezana s navedenim je i činjenica da se većina ispitanika referira na neposrednu okolinu prostora u kojem žive i na neposrednu okolinu mjesta ispitivanja jer su tek pitanjima poput ankete potaknuti na razmišljanje o javnom prostoru. U uključenim zajednicama je brojnim istraživanjima potvrđeno nedovoljno sudjelovanje građana u procesima odlučivanja, nedostaje suradnje i povjerenja između građana, ali i između građana i donositelja odluka.

Jednako tako, za područje općine Cista Provo najveći su izazovi u pripremi i provedbi društvenih programa predstavlja koordiniranje timova sastavljenih od predstavnika različitih OCD-a, ustanova i lokalne vlasti te javno komuniciranje provedbe iza koje stoje neformalne grupe koje nemaju povijest djelovanja u zajednici. Programi koji nisu bili čvrsto utemeljeni u potrebama zajednice imali su veće poteškoće u provedbi. Aktivnosti prikupljanja sredstava se uspješnije provode u onim zajednicama u kojima postoji dovoljno vidljiva i kapacitirana lokalna organizacija koja će koordinirati sve aktivnosti. Upravo stoga, potrebno je unaprijediti kapacitete članova OCD i snažnije potaknuti razvoj zajednice.

Sudioničko upravljanje pridonosi unapređenju demokracije. Sudioničke institucije pokreću se u cilju postizanja promjena u kontekstu u kojem nastaju. Stoga u takvim novim pristupima upravljanju najvažnije aktere čine nevladine i neprofitne organizacije te neformalne građanske inicijative koje testiraju fleksibilne oblike upravljanja kako bi reagirali i odgovorili na probleme i potrebe u javnoj sferi te utjecali na lokalni razvoj i preoblikovali lokalne politike. Organizacije civilnog društva u tim procesima nastoje poboljšati odnose i način komunikacije između javnih vlasti i građana što ujedno predstavlja jedan od presudnih elemenata u izgradnji kvalitetnije demokracije.

Ruralna se područja sve češće suočavaju s novim izazovima kao što su klimatske promjene, pritisci povezani s globalizacijom ili demografske promjene. Programi ruralnog razvoja obuhvaćaju brojne mjere za rješavanje navedenih problema. Mjere za ublažavanje posljedica klimatskih promjena uključuju potpore poljoprivrednicima i ostalima koji osiguravaju usluge i proizvode vezane koje doprinose očuvanju okoliša te potpore ulaganjima namijenjenima smanjenju emisije stakleničkih plinova. Globalizacijski pritisci mogu se ublažiti ulaganjima u modernizaciju poljoprivrednih gospodarstava, diverzifikacijom gospodarske aktivnosti te ulaganjem u ljudski kapital. Demografske promjene, posebice starenje stanovništva i iseljavanje mladih obrazovanih ljudi, nastoje se riješiti aktivnostima poboljšanja infrastrukture i kvalitete života u ruralnim područjima (primjerice, širokopojasni internet, sportska i kulturna infrastruktura) koje su osmišljene tako da privuku domaća ulaganja, ponude bolje mogućnosti obrazovanja i prošire tržišta rada te, posljedično, pomognu socijalno uključivanje.

Zaključak

Rješavanje problema koji su naglašeni kroz predmetno mapiranje potreba na području općine Cista Provo i općine Runovići bit će uspješno tek ukoliko se ključni dionici uključe kroz proces sinergije i koordinacije. Razvojni dokumenti nerijetko doživljavaju promjene i teško se ostvaruju u praksi, no interes ključnih dionika s područja ovih općina, i nekolicina entuzijastičnih i ambicioznih ljudi koji žele unaprijediti zajednicu, pobrinut će se za stvarno življenje i aktiviranje društva. Problemi su nešto potrebno svakodnevici, oni nas nagnaju na unaprjeđenje i razvoj, te samo kvalitetnim prepoznavanjem problema - možemo definirati kvalitetna rješenja. Organizacije civilnog društva povezujuće su tkivo razvoja zajednice te sektor koji objedinjuje sve djelatnosti te ima priliku objединiti i sve sektore. Kroz fleksibilnost i razvoj ljudskih i inih kapaciteta te kroz osiguravanje prostora i opreme, definirat će se temelji za održivi razvoj OCD, a samim time i zajednice.

Krajnji cilj je stvaranje društva u kojem postoje uvjeti za razvoj zajednice u kojoj građani i organizacije civilnoga društva u sinergiji s drugim sektorima, aktivno, ravnopravno i odgovorno, u skladu s načelima održivog razvoja, dobrog upravljanja i djelovanja za opće dobro, sudjeluju u ostvarivanju društva blagostanja i jednakih mogućnosti za sve. Da bi se to postiglo potrebno je da svi dionici u društvu prihvate i primjenjuju zajedničke vrijednosti demokracije utemeljene

na pozitivnim društvenim promjenama, suradnji, otvorenosti, solidarnosti, socijalnoj pravdi i socijalnoj koheziji, javnosti rada, odgovornosti, sudjelovanju u odlučivanju, uvažavanju osobnosti i različitosti, samoorganiziranju, cjeloživotnom učenju, volonterskom angažmanu, doprinosu građana i slobodnoj informacijskoj povezanosti.

